

ÅRSBERETNING 2021 FOR NATIONALPARKFOND THY



INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD4

PRÆSENTATION AF NATIONALPARKFOND THY5

Ministerium og organisation5

Mission og vision6

Nationalparkfond Thys hovedopgaver7

PERIODENS FAGLIGE RESULTATER.....8

NATIONALPARKPLAN 2016-22 HØJEST PRIORITEREDE INDSATSOMRÅDER (1-13)9

1. Genetablering af naturlig hydrologi9

2. Forøge sammenhængen i klithedenaturen og synliggøre kulturhistoriske spor og levn gennem rydning12

3. Etablere og vedligeholde vidensgrundlag for adaptiv naturforvaltning15

4. Kulturhistorisk atlas18

5. Masterplan for formidling18

6. Gennemgående stier og faciliteter til ophold i naturen18

7. Nationalpark Thy – et stærkt brand.....20

8. Netværk af frivillige.....28

9. Koordinationsforum for erhvervsudvikling34

10. Nationalpark Thy produkter34

11. Socialøkonomiske virksomheder og nyttejobs34

12. Nationalparken i skolen og skolen i nationalparken35

13. Forskning i Nationalpark Thy og brobygning til bosætning36

NATIONALPARKPLANENS ØVRIGE PRIORITEREDE INDSATSOMRÅDER (14-22)37

18. Etablering af helårsgræsning i store folde37

NATIONALPARKPLAN 2022-28.....37

PROJEKTANSØGNINGER38

NATIONALPARKERNES FORMANDSFORUM38

NETVÆRK OG SAMARBEJDE38

Cold Hawaii-rådet.....38

Naturvejledning Danmarks Uddannelsesråd.....38

Aftagerpanel for Biologi-studiet på Aarhus Universitet.....38

IPBES.....38

Netværk og samarbejde i øvrigt.....38

BEMÆRKNINGER TIL ÅRSREGNSKABET39

Redegørelse for reservation39

OVERSIGT OVER BILAG39



Nationalparkfond Thy årsberetning 2021

Nationalparkfond Thy, Vesterhavsgade 168,
Nr. Vorupør, 7700 Thisted
www.nationalparkthy.dk
thy@danmarksnationalparker.dk

Tekst: Nationalpark Thy
© Nationalpark Thy, må citeres ved kildeangivelse
Distribution: Elektronisk og print
Forsidefoto: Havtorn og Hanstholm Fyr
Foto: Astrid Nørgaard / Nationalpark Thy
Layout: Super Schwarz



FORORD

Markfirben han
Foto: Hanne Graversen / Nationalpark Thy

2021 blev året, hvor Nationalparkfond Thys største byggeprojekt, Nationalparkcenter Thy, blev gjort færdigt. Sekretariatet flyttede i april fra lejemålet hos Thisted Kommune i Hurup og ind i det nybyggede center i Vorupør. Her kunne vi for første gang slå dørene op for besøgende d. 15. juni 2021. Siden har mere end 50.000 besøgende, inklusiv Hendes Majestæt Dronning Margrethe, været inden for dørene, hvor de har kunnet få en introduktion til nationalparkens skabelse og natur. Derudover har de kunnet blive inspireret til at tage på tur ud i nationalparken, hjulpet på vej af de frivillige værter, der står til rådighed for besøgende i centrets åbningstid. Med nationalparkcentrets åbning har vi også taget hul på muligheden for at donere et beløb til vores arbejde for naturen.

Med rekruttering af frivillige værter til nationalparkcentret nåede frivilligruppen i 2021 op på ca. 250 personer fra nær og fjern. De investerer deres tid til gavn for Nationalpark Thy og bliver til gengæld en del af et fællesskab med adgang til viden og læring. Det er guld værd for begge parter.

2021 blev nok et år præget af corona-pandemien, også i Nationalpark Thy, med nedlukning af en række aktiviteter i foråret – og en lidt forkortet sæson, da vi nåede ind i vinteren. Corona-pandemien har dog ikke været skyld i færre besøgende, snarere tværtimod. Vi har i hvert fald kunnet se et ganske stort besøgstal henover

sommeren på Lodbjerg Fyr og Stenbjerg Landingsplads. Så igen i 2021 kom mange danskere tættere på naturen i Nationalpark Thy. Og til forskel fra 2020 kom mange tyske gæster igen til Thy i 2021.

På trods af hel eller delvis nedlukning i forårsmånederne, der besværliggjorde kontakten til lodsejerne, fortsatte Nationalparkfond Thy i 2021 arbejdet for at styrke sammenhængen i klitnaturen og genskabe naturlig vandbalance med flere projekter.

Endelig er arbejdet med tilvejebringelse af vores næste nationalparkplan for årene 2022-28 kommet meget langt, således at vi forventer at kunne sende en plan i høring i marts 2022.

Med årsberetningen her kan læses om dette og meget mere af de opnåede resultater i 2021 og de mange igangværende aktiviteter. God fornøjelse!

Torben Juul-Olsen
Bestyrelsesformand

PRÆSENTATION AF NATIONALPARKFOND THY

Nærværende beretning er udarbejdet for Nationalparkfond Thy. Nationalparkfondens formål er at udvikle nationalparken inden for de rammer, der blev fastsat ved oprettelsen.

Nationalparkfond Thy fremstår selvstændigt på finansloven med en bevilling på 9,4 mio. kr. i 2021 til nationalparkens drift og udvikling. Bevillingen blev dog i 2021 beskåret med 0,1 mio. kr som konsulentbesparelse, således at den reelt blev 9,3 mio. kr. Hertil kommer, at fonden kan modtage arv, gaver og tilskud. I 2021 udgjorde donationer og andre indtægter yderligere 16,5 mio. kr.

Nationalparkfondens bestyrelse indgik i 2010 en aftale med Naturstyrelsen om bistand til nationalparkens sekretariat, som blev fornyet i 2017. Aftalen indebærer blandt andet bistand til regnskabsføring. Nationalparkfondens regnskab er fra 2021 at finde som bilag til Naturstyrelsens årsrapport, hvor det i de senere år har været del af Miljøstyrelsens årsrapporter. Regnskabet er desuden medtaget i denne årsberetning som bilag 1. Årsberetningen her skal ses som en uddybning af de aktiviteter, nationalparkfonden har gennemført i 2021. Målgruppen for beretningen er vores omverden – donatorer, organisationer og den almindelige nysgerrige, der gerne vil vide, hvad det egentlig er, vi går og laver i Nationalpark Thy.

For mere detaljerede beskrivelser af Nationalpark Thy og fondens opgaver henvises i øvrigt til Nationalparkplan 2016-22 for Nationalpark Thy, der er tilgængelig både trykt og elektronisk på nationalparkens hjemmeside.

MINISTERIUM OG ORGANISATION

Nationalparkfond Thy hører under Miljøministeriet.

Nationalparkfond Thy er oprettet ved bekendtgørelse (BEK nr. 840 af 18/08/2008) jævnfør lov om nationalparker (Lov nr. 533 af 06/06/2007). Nationalparkfonden er et uafhængigt organ inden for den statslige forvaltning. Fonden ledes af en bredt sammensat bestyrelse, som udpeges af miljøministeren. En ny bestyrelse for funktionsperioden 2021-2024 blev udpeget primo 2021. Bestyrelsen blev ved den lejlighed suppleret med repræsentanter fra Vild med Vilje og Biologisk Forening for Nordvestjylland.

Nationalparkens bestyrelse har i 2021 holdt fem bestyrelsesmøder, et opstartsseminar og et budgetseminar, samt en ekskursion med efterfølgende møde sammen med nationalparkrådet. De første to møder i den nye bestyrelse blev holdt online grundet corona-pandemien, men i maj lykkedes det at samle bestyrelsen fysisk til et opstartsseminar.

Bestyrelsen nedsatte et nyt nationalparkråd med 23 medlemmer. Rådet har holdt seks møder, hvoraf de tre første var online. Dertil kommer en fælles ekskursion med efterfølgende møde med bestyrelsen i juni. Rådets formand, Poul Hald-Mortensen, afgik ulykkeligtvis ved døden i oktober 2021. Ny rådsformand blev Niels Vase.

Sammensætningen af nationalparkfondens bestyrelse og råd i 2021 fremgår af bilag 4.

Nationalparkfonden beskæftigede ved udgangen af 2021 en leder og 11 medarbejdere (hvoraf en har været på barsel i foråret). Hertil kommer tre praktikanter fra forskellige uddannelsesretninger på Københavns Universitet, samt en virksomhedspraktikant via Jobcentret i Helsingør. Herudover kommer en stor indsats fra de medvirkende organisationer samt i omegnen af 250 frivillige, der bidrager til centrale dele af nationalparkens virke. Sekretariatet flyttede i april fra de lejede lokaler hos Thisted Kommune i Hurup, til nationalparkcentret i Vorupør.

Bestyrelsen har uddelegeret noget af arbejdet til tre styregrupper og fem udvalg:

- Styregruppen for Trædesten til Naturen
- Byggestyregruppe for Nationalparkcenter Thy
- Formidlingsstyregruppe for Nationalparkcenter Thy
- Certificeringsudvalget for fødevarer og nonfood produkter
- Partnerskabsudvalg i tilknytning til formidlingspartnerskaber

Endelig indgår Nationalparkfond Thy i Cold Hawaii Rådet, Naturvejledning Danmarks Uddannelsesråd samt Aftagerpanelet for Biologi på Aarhus Universitet.

Der pågår en afklaring af muligheden for udvidelse af Nationalpark Thy, som er blevet foreslået fra forskellig side. Sagen ligger pt. hos Miljøministeriet.



Lodbjerg Klitplantage i sne
Foto: Nationalpark Thy



Græssende dyr på Vestergaard
Foto: Nationalpark Thy

MISSION OG VISION

Nationalparkfond Thys mission er i henhold til bekendtgørelse om Nationalpark Thy, at:

1. Bevare, styrke og udvikle naturen i Nationalpark Thy, dens kontinuitet, sammenhæng og frie udvikling, især for de nationalt og internationalt betydningsfulde klit- og klithedelandskaber og næringsfattige søer og vådområder
2. Bevare og forøge den biologiske mangfoldighed af naturligt hjemmehørende arter i plantagerne og på de dyrkede arealer
3. Bevare og styrke nationalparkens kulturmiljøer og kulturhistoriske spor i klitlandskabet og klitplantagerne og i tilknytning til havet
4. Styrke mulighederne for friluftsliv og særlige naturoplevelser i det store uforstyrrede landskab

5. Styrke forskning, undervisning, naturvejledning og formidling af de natur- og kulturhistoriske og friluftsmæssige værdier
6. Støtte en udvikling til gavn for lokalsamfundet, herunder erhvervslivet, med respekt for beskyttelsesinteresserne.

Det er fondsbestyrelsens vision, at: *“... der i Nationalpark Thy skabes bedre sammenhæng, både mellem de mest værdifulde naturområder, mellem de værdier, der knytter sig til forskellige interesser i området, mellem kommunikation og oplevelser, mellem organisationer og mennesker samt mellem mennesker og naturen. Alt dette skal ske med udgangspunkt i det helt særlige – den unikke klitnatur i Nationalpark Thy”.*

NATIONALPARKFOND THYS HOVEDOPGAVER

Jævnfør bekendtgørelse om Nationalpark Thy er det nationalparkfondens hovedopgave at udarbejde en nationalparkplan for etablering og udvikling af nationalparken, og virke for at planen gennemføres. Den gældende nationalparkplan dækker perioden 1. april 2016 til 31. marts 2022. Den tredje nationalparkplan for perioden 2022-28 er under udarbejdelse.

Nationalparkfondens midler udgøres af en bevilling, der fastsættes på den årlige finanslov og af bidrag fra kommune og andre bidragsydere. Fonden kan desuden modtage arv, gaver og tilskud. Planen danner baggrund for den årlige bevilling på finansloven, som i 2021 udgjorde 9,4 mio. kr, der dog blev fratrasket 0,1 mio. kr som konsulentbesparelse. Som det ses af regnskabet i bilag 1 udgjorde indtægterne samlet set 25,8 mio. kr. i 2021. Der var således indtægter fra fonde m.v. til nationalparkens aktiviteter, samt fra salg på i alt 16,5 mio. kr. Langt størstedelen af bevillingerne er givet til projektet Trædesten til naturen. Fondsbevillinger og andre indtægter givet til nationalparken fremgår af bilag 2. Det

bemærkes, at bevillinger ofte bevilges i et år og anvendes over flere år. Indtægterne bogføres i den forbindelse forholdsmæssigt i forhold til de afholdte udgifter.

Siden 2009 har Nationalpark Thy alene eller i samarbejdskonstellationer løbende tiltrukket midler fra fonde og andre bidragsydere samt “in kind” ydelser til at gennemføre specifikke mål i nationalparkplanerne. Ydelserne udgør en samlet merværdi på i alt 86,3 mio. kr. Dertil kommer, at også en række andre organisationer og aktører har tiltrukket og stadig tiltrækker midler til projekter i området med udgangspunkt i Nationalpark Thy. Projekter som nationalparken har bidraget til, enten med kontante tilskud, mandskabsressurser, støtteskrivelser til fondsansøgninger eller lignende. Disse beløber sig samlet set til yderligere mindst 106,1 mio. kr. Den samlede direkte merværdi, som Nationalpark Thy har medvirket til at skabe, skønnes således at være ca. 192,4 mio. kr ud over finanslovsbevillingerne på samlet knap 100,2 mio. kr. Dertil kommer, at også andre bruger nationalparkens brand i relation til at skaffe midler til udvikling i området.



Grågæs
Foto: Henning Rose / Nationalpark Thy



Stenbjerg Klitplantage
Foto: Nationalpark Thy

PERIODENS FAGLIGE RESULTATER

Nationalparkfond Thy har i 2021 arbejdet for at styrke sammenhængen i klitnaturen især på privatejede arealer. Der er blevet ryddet bevoksning af bjergfyr på Lyngbyhede, hegnet ned til og i Førby Sø for at mindske tilgroning, genryddet concorta og glansbladet hæg ned til Flade Sø m.m.

Større naturgenopretningsprojekter på privatejede arealer i nationalparken er dog desværre stadig umulige at gennemføre, idet afklaring i relation til størrelsen for kompensation for tab i relation til EU's de minimis forordning stadig pågår. De fem nationalparkfonde anmodede i 2020 Kammeradvokaten om en udredning, som ventes færdig i 2022.

En basisregistrering af nationalparkens planter blev færdiggjort i 2021. 429 forskellige arter af karplanter er registreret på 395 lokaliteter. En basisregistrering af dagsommerfugle er færdiggjort, og har givet et billede af dagsommerfuglenes tilstand - der er mulighed for forbedringer for denne artsgruppe.

Færdiggørelsen af Nationalparkcenter Thy blev årets største opgave økonomisk set. Centret, der er blevet en realitet takket være store donationer fra Thisted Kommu-

ne, en række fonde, virksomheder, foreninger og privatpersoner, blev bl.a. besøgt af Hendes Majestæt Dronning Margrethe samt af mellem 53.000 og 58.000 besøgende i løbet af 2021.

Lodbjerg Fyr og Stenbjerg Landingsplads – og Nationalpark Thy i det hele taget – trak rigtigt mange besøgende til, selvom sæsonen for de bemandede besøgssteder blev kortere end planlagt endnu engang pga. corona-pandemien.

Et nyt friluftskort blev udgivet i forsommeren til cyklister, vandrere, ryttere, m.m., som bl.a. sælges i nationalpark-centret og på Stenbjerg Landingsplads.

Netværket af frivillige fortsatte med at vokse, så selv om corona-pandemien har vendt op og ned på mange menneskers hverdag, består netværket nu af omkring 250 frivillige fra nær og fjern.

Endelig har arbejdet med tilvejebringelse af den tredje generation nationalparkplan for årene 2022-28 fyldt en del. Planen sendes i høring i 2022.

NATIONALPARKPLAN 2016-22 HØJEST PRIORITEREDE INDSATSOMRÅDER (1-13)

1. GENETABLERING AF NATURLIG HYDROLOGI

NATURGENOPRETNING VED GRØNSLETS RENDE

Projektet går ud på at lukke et system af grøfter, så der vil blive skabt naturlige vandstande på det tidligere he-deområde ved Kropbakker. Ej heller i 2021 lykkedes det at gennemføre dette projekt. I 2017 mødte projektet udfordringer i form af EU's de minimis forordning, der begrænser, hvor stor en kompensation, der må udbetales til de involverede lodsejere, der får sat deres arealer under vand. Projektet er simpelt at gennemføre, men rummer store potentialer, der vil omlægge dyrkede arealer til våd klithede. I sin fulde gennemførsel vil projektet påvirke tæt ved 100ha klithede i en gunstig retning. Derudover er projektet begunstiget med interesserede og i særdeleshed tålmodige lodsejere.

Heldigvis har projektet ikke ligget helt stille, da Naturstyrelsen i 2019 lukkede de grøfter, som var på det statsejede areal, og som derfor ikke krævede kompensation. Der blev i 2020 af Danmarks nationalparker i

fællesskab igangsat et udredningsarbejde ved Kammeradvokaten vedr. erstatningsmuligheder m.v., og der pågår en dialog med Miljøministeriets departement. Kammeradvokatens arbejde ventes færdiggjort i 2022.

GENETABLERING AF NATURLIG HYDROLOGI VED MESSINGTOFT SANDE

Efter flere års venten blev grøften ved Messingtoftsande lukket i august 2020 i samarbejde med Naturstyrelsen. 1,8 km grøft er blevet lukket og mindst 32 ha klithede har derved fået mere naturlig vandstand. Projektet er fulgt tæt, bl.a. viste den fortløbende registrering af flagermus, at der fra ganske få registreringer af kun én art, i 2021 blev registret flere tusind overflyvninger af de 6 forskellige arter; damflagermus, vandflagermus, sydflagermus, skimmelflagermus, dværgflagermus og troldflagermus. Den øgede tilstedeværelse af flagermus er et resultat af, at der er kommet mere mad i form af insekter. Projektet har altså også haft en positiv påvirkning på insektlivet.



Naturlig hydrologi ved lukket Messingtoftsandegrøft
Foto: Nationalpark Thy

GENETABLERING AF NATURLIG HYDROLOGI VED VORUPØRVEJ 270

I et hjørne af Ålvand stikker et privatejet areal ud i statens arealer. Her har frem til 1950'erne været landbrugsdrift. Området ligger nu ud i natur af høj kvalitet, men drængrøfterne, der er en remisens af landbrugsdriften, er endnu funktionelle og leder vand væk fra området. I 2021, er der gennemført en hydrologisk forundersøgelse af dette areal samt et areal vest for. Der er indgået aftale med lodsejer om at søge gennemførelse af grøftelukning i 2022 på ca. 9 ha. Det vil mindske dræningen fra et større område af Ålvand Klithede. En nyopsat vandstandslogger (opsat primo 2022) vil kunne følge vandstanden og vil blive brugt til at evaluere projektet fremadrettet.

LUKNING AF GRØFTER VED KLITVAND

Vandværket KlitVand, der forsyner mølboerne med vand, ejer 20 ha på begge sider af Nystrupvej. Her er der indgået aftale med bestyrelsen i KlitVand om at lukke de grøfter, der er mulige, samt etablere to fladvandede vandhuller, til glæde for stor vandsalamander og strandtudse. Der vil i 2022 blive lukket 1.100 m mindre grøfter, som ikke vil påvirke naboarealerne.

Projektet omfatter desuden rydning af 9 ha og hegning af ca. 18 ha. Se dette beskrevet under afsnit 2, "Sammenhæng og hydrologi ved Klitvand".

GENETABLERING AF NATURLIG HYDROLOGI VEST FOR FØRBY SØ

I et forsøg på at skabe bedre sammenhæng mellem klithederne vest for Førby Sø og Ålvand - og mere naturlige vandstandsforhold - blev der i 2019 lukket ca. 500 m grøfter samt skabt tuer og lavninger på 2,3 ha tidligere landbrugsjord ved to private lodsejere. I 2020 kom turen så til en tredje privat lodsejer, hvor en ca. 760 m grøft blev lukket. Denne grøft havde direkte udløb i Førby Sø og udledte en betragtelig mængde okker, humus- og næringsstoffer til søen, som bl.a. var med til at forringe klarheden af vandet og dermed forringe leveforholdene for en lang række sjældne vandplanter. Førby Sø er formentlig det sidste sted i Danmark, den sjældne vandplante Sylblad findes. I 2021 blev der hegnet et areal ned til og ud i søen. Den fremtidige græsning skal hjælpe til med at holde søen åben, så de forskellige grundskudsplanter stadig kan trives i søen. LDP-midler er bevilliget til projektet og dækker dermed størstedelen af udgifterne.



Rådgivere ved Possø
Foto: Nationalpark Thy

Der er i 2021 også indgået mundtlig aftale med en lods-ejer nord for søen om at etablere små lavvandede søer/lavninger til gavn for specielt strandtudsens med også en lang række andre dyre- og plantearter. Dette projekt forventes udført i 2022.

FORUNDERSØGELSE AF POSSØ

I foråret 2021 blev der igangsat en forundersøgelse, der skal kortlægge udfordringer og muligheder for at forbedre vandkvaliteten og de biologiske forhold omkring Possø. Forundersøgelsen løber over 2 år. Delrapport blev afleveret i efteråret 2021. Denne viste, at der er massive problemer med vandkvaliteten i Possø. Der er forhøjede tal på næsten alle parametre. Farvetallet er skyhøjt og forklarer den lave sigtbarhed. Der er også kraftigt forhøjede tal på jern, fosfor og kvælstof. Holden sø er brugt som reference. Der er taget vandprøver fra det øvre grundvandsmagasin i oplandet til søen, og det viser, at problemerne er langt mere udbredte end kun selve søen. En videre indsats for udvaskning af humusstoffer i området må antages at være forudsætning for forbedring af vandkvaliteten i Possø. Den høje koncentration af humusstoffer i vandet skyldes både den tidligere dræning af området, men også den kraftige afskovning,

der har været over de sidste 15 år i oplandet til søen. Undersøgelsen fortsætter i 2022, hvor fokus ud over selve søen, vil være på naturkvaliteten på de privatejede arealer, der omgiver søen.



Græsning ved Flade Sø
Foto: Nationalpark Thy



KLITVAND tilgroet område klar til rydning
Foto: Nationalpark Thy

2. FORØGE SAMMENHÆNGEN I KLITHEDENATUREN OG SYNLIGGØRE KULTURHISTORISKE SPOR OG LEVN GENNEM RYDNING

GENSKABELSE AF KLITHEDE VED VESTERGAARD TIL UDVIDELSE AF LEVESTED FOR ENSIAN-BLÅFUGL

I 2019 blev første spadestik taget til projekt Vestergård, som er et samarbejdsprojekt med Biologisk Forening for Nordvestjylland og Den Danske Naturfond. Efterfølgende blev der i efteråret 2020 foretaget tørvetransplantation, udspreddning af topjord og udsåning af frø i et forsøg på at sikre, at de rigtige arter indfinder sig på området. Frø, topjord og tørv er hentet på de omkringliggende klitheder gennem en aftale med Naturstyrelsen Thy. I 2021 er projektområdet blevet genregistreret. Der var ikke den store udvikling at spore på første år efter den assisterede spredning. Men der er stadig liv i alle tørvene, der blev plantet ud på området, og dermed er ensianblåfugls værtsplante, klokke-ensian, der også stadig. På de fugtige område er der kommet et stort antal af den forholdsvis sjældne plante vandportulak – man må forvente, at der har ligget en frøpulje fra før arealet blev indtaget i drift, som nu kommer frem som nye planter af vandportulak. Projektet vil blive fulgt videre frem.

PROJEKT "MIN NATUR"

"Min Natur" blev igangsat i 2018 og er blevet en del af værktøjskassen, som skal få flere private lodsejere til at involvere sig i naturprojekter. Det hele sker gennem sloganet "Hvad har du lyst til, vi skal skabe sammen?" Det lægger op til tre på hinanden følgende muligheder. Første trin er at få undersøgt dyre- og plantelivet på lodsejerens matrikler. Trin 2 er rådgivning og vejledning i, hvad man kan gøre for at forbedre naturen på arealerne. Og trin 3 er egentlige projekttiltag med alt fra rydning af uønskede arter, etablering af paddeskrab, grøftelukning m.m.

Projekter gennemført og påbegyndt via "Min Natur" i 2021 er omtalt i det følgende.

BEKÆMPELSE AF INVASIVE ARTER I LYNGBY (MIN NATUR)

I 2020 blev der gennemført rydning af invasive arter og problemarter på ca. 148 ha ved Lyngby efter aftale med 10 forskellige private lodsejere, samt på tilstødende statsejede arealer efter aftale med Naturstyrelsen. Der er ryddet sitka-gran, contorta-fyr, bjergfyr, gyvel, glansbladet hæg og rynket rose i forskelligt omfang – fra tætte

bevoksninger til spredt opvækst. Rydningerne er med til at genskabe et større sammenhængende område med grå klit og klithede, der bl.a. er medvirkende til at skabe bedre levevilkår for en række dyr. F.eks. sjældne edderkopper, fluer, myg, biller og markfirben. Denne indsats er fortsat ind i 2021. Projektet er afsluttet for denne omgang, der er ryddet og flispladsen er bragt i orden. Der er kontakt til enkelte nye lodsejere i området, så indsatsen vil formentlig blive udvidet på nye arealer over de næste år. I efteråret 2021 påbegyndtes en opfølgende indsats, som skal forhindre, at arealerne gror til igen. Denne opfølgende indsats er udført med god hjælp fra nationalparkens frivillige.

GENSKABELSE AF KLITHEDE NORD FOR FLADE SØ (MIN NATUR)

Siden 2018 har der været en god dialog med en privat lodsejer nord for Flade sø om at få lavet et naturprojekt på et ca. 10 ha stort areal ned til Flade Sø. 2020 blev året, hvor projektet blev gennemført. Projektområdet strækker sig fra vandkanten af Flade Sø og op til den tørre klithede, hvorfor området har et stort potentiale til at udvikle sig til en mosaik af mange forskellige naturtyper lige fra fersk eng til klithede og fra ellesump til klitlavning.

Store dele af området var før projektets gennemførelse groet til i bl.a. contorta-fyr og glansbladet hæg, som begge er invasive arter. De uønskede nåletræer blev fæl-

det og bortskaffet fra området, mens glansbladet hæg blev rykket op med rode og kørt til afbrænding.

Ud over projektet giver mulighed for forbedring af naturværdierne i området, skaber projektet også en bedre sammenhæng og overgang mellem Flade Sø og de omkringliggende klithedearealer.

I 2021 blev der fulgt op på projektet med en genrydning af hovedsageligt contorta-fyr og glansbladet hæg, dette skal medvirke til, at arealet ikke blot gror til igen. Der vil fremadrettet blive holdt øje med arealet, og iværksat en genrydning hvis det vurderes relevant. Der påtænkes en genrydning i 2025. Et af de resultater, der allerede er kommet ud af dette projekt, er en landskabelig forbedring, så man i dag kan se ud over hedearealet og nedover Flade Sø.

SAMMENHÆNG OG HYDROLOGI VED KLITVAND (MIN NATUR)

Klitmøller vandværk KlitVand, der forsyner bl.a. Klitmøller med vand i hannerne, ejer 20 ha på Nystrupvej ved Klitmøller. Det er en blanding af landbrugsarealer, § 3 eng og tilgroet klithede. Efter et godt samarbejde er det blevet aftalt at rydde de 9 ha tilgroet klithede, lukke 1.100, grøfter, grave to padde/lobelievandhuller og hegne næsten alle 20 ha til afgræsning med lavt græsningstryk og lang sæson. Kun pladsen, hvor selve vandværksbygningen ligger, bliver ikke hegnet. Der er



søgt LDP-midler til hegnet. Det er et stort projekt med flere delelementer. De nuværende landbrugsarealer vil ligeledes blive taget ud af omdrift. Desværre nåede projektet ikke at blive gennemført i 2021, men hele projektet forventes gennemført i 2022. Projektet vil give større sammenhæng i klitheden, genskabe klithede, skabe naturlig hydrologi og bidrage til enkeltarters levesteder. På sigt er der mulighed for at udvide projektet både mod nord og syd.

KVADDERKÆR STOR FÆLLES HEGNING TIL SIKRING AF SAMMENHÆNG (MIN NATUR)

Mellem Kvadderkær og Kystvejen er tre lodsejere gået sammen om at ville skabe bedre vilkår for naturen på deres arealer. Derfor har de indgået en aftale med Nationalparken om at få hegnet deres tilsammen 10 ha. Området er en blanding af tidligere landbrugsarealer, § 3 eng og overdrev, sø og vandløb. For at kunne samhegne arealet kræver det, at der blive ilagt færreste i vejen ved Kvadderkær, så arealerne på begge sider af vejen frit kan græsses. Der er desuden indgået aftale med Thisted Kommune om at benytte eksisterende rørbro over Klitmøller å, så der ikke skulle laves yderligere anlæg i åen. Hegnet nåede desværre ikke at blive sat op i 2021, men vil blive opsat i starten af 2022. På sigt kan hegnet muligvis kombineres med hegningen ved KlitVand umiddelbart syd for. Der er søgt LDP-midler til projektet.

NATURPLEJECONTAINERE (MIN NATUR)

I samarbejde med Thisted Kommune og projekt "LIFE-REDCOHA" har der i forbindelse med påske- og efterårsferien været containere placeret i Lyngby og Vangså. Containerne er blevet anvendt til at smide grønt affald fra rydning af invasive- og problemarter. Containerordningen har været meget populær igen i år, og på den måde bidrager en række private lodsejere til at vedligeholde de naturforbedringer, der er iværksat som led i EU Life projektet.

NATURPLEJE Gennem FRIVILLIGINDSATSER

Nationalpark Thy Venner deltager i flere naturplejeprosjekter i nationalparken. Gruppen har nu i flere år i træk stået for pleje på ni bronzealderhøje nær Tyskebakken i Stenbjerg Klitplantage. Dette gøres for at undgå, at de fine fortidsminder gror til og risikerer skader fra trærod-der, og det er desuden medvirkende til at synliggøre spor fra den tidlige kulturhistorie i området. Gravhøjene fremstår derfor synlige i lysninger flere steder i Stenbjerg Klitplantage. Også i Lyngby var nationalparkens frivillige i efteråret en stor hjælp til at genrydde opvækst af rynket rose. Der var ligeledes planlagt en juletur med frivillige fra nationalparken og HF-IMAGIEN, med henblik på at rydde genvækst af contorta, sitka og bjergfyr, på arealer ryddet 2020. Men denne måtte desværre aflyses grundet corona.

3. ETABLERE OG VEDLIGEHOLDE VIDENSGRUNDLAG FOR ADAPTIV NATURFORVALTNING

For at kunne forvalte naturen på bedste vis er det nødvendigt med viden – det være sig i form af registreringer af forskellige arter - men også erhvervelse af ny viden gennem forskning. Hermed gives mulighed for løbende at tilpasse forvaltningen til den eksisterende viden. Derfor samarbejder Nationalparkfond Thy løbende med en række universiteter, forskere, eksperter, samt frivillige ildsjæle, ligesom nationalparkens naturmedarbejdere også kommer i felten og er med til at opdatere vidensniveauet og følge udviklingen.

I 2021 er der arbejdet med opbygning af viden om naturens tilstand og status inden for nedenstående emner, der uddybes nærmere i det følgende:

BOTANIK PÅ VESTERGAARD

I forbindelse med naturgenopretningsprojektet på Vestergård er der lavet et omfattende monitoringsprogram for at følge udviklingen. Projektet er ganske nyskabende, og der er ikke nogen, der kan sige, hvordan området kommer til at udvikle sig. Derfor er den viden, vi samler ind meget vigtigt for fremtidens naturprojekter med at genskabe klithede og klitlavninger på en tidligere dyrket mark. Der bliver lavet en botanisk registrering i faste 5 meter cirkler. Både på det oprindelige klithedeareal ved siden af og på projektarealet. Det bliver kortlagt om og i hvilken grad klokkeensian indfinder sig på arealet. Og endelig bliver stikmyrernes indvandring på arealet undersøgt. Den botaniske registrering sker i samarbejde mellem Nationalpark Thy og Biologisk Forening for Nordvestjylland. Myrerne vil blive undersøgt af en myreekspert.

I år er botanikken blevet undersøgt for anden gang efter projektets gennemførelse. Antallet af arter var næsten stabilt fra året før. Men der var 23 arter, der var forsvundet og næsten lige så mange nye kommet til. På første år var det primært pionerarter der havde indfundet sig og ikke habitattypiske arter. Her på andet år efter projektets gennemførelse, er området blevet mere græsdomineret. Det forventes at disse græsser igen vil blive hæmmet af den fortsatte hestegræsning, og at næringspuljen forventes udvasket over tid. Dog skal det fremhæves, at vandportulak, der havde spredt sig fra et felt til næsten alle felter det første år, virker til at have fundet en mere stabil balance i 2021. Vandportulak er en truet art, der er blevet begunstiget af projektet. Den botaniske registrering blev foretaget uden særlig hensyn til udsåningen af frø, spredning af topjod og tørve-translation. Der er ikke nogen tydelige resultater af den assisterede spredning. Men alle tørvefelter er fortsat i live.

FLAGERMUS

I 2020 har Biologisk Forening for Nordvestjylland fået støtte til et projekt med registrering af flagermus. Der er blevet registreret både med faste detektorer fx ved projektområder og i Tved Plantage. Samtidig har en specialestuderende fulgt resultaterne og skrevet sit speciale ud fra dette projekt. Ét af resultaterne fra projektet er, at flagermus respondere ekstremt hurtigt på projekter, hvor man får dannet åbne vandspejl. Den sidste dataindsamling i projektet skete i 2021 og den endelige rapport vil blive færdig i 2022. Men det forventes, at der fortsat vil blive lavet registreringer af flagermus ifm. relevante projektgennemførelser. Thisted kommune, Naturstyrelsen og Nationalpark Thy deltager i projektet.

DAGSOMMERFUGLE

I 2021 blev undersøgelsen af dagsommerfugle i nationalparken afsluttet. Undersøgelsen har strakt sig over to år for at få data, der tager hensyn til variationer i bestande fra år til år.

Seks transekter for hver af de fem arter ensian-blåfugl, gråbåndet bredpande, moserandøje, klit-perlemorsommerfugl samt skov-perlemorsommerfugl var udlagt. Transekterne blev valgt ud fra eksisterende observationer men også ud fra de enkeltes arters præferencer ift. habitat. I alt blev der altså talt samtlige sommerfugle på 30 forskellige transekter, og hvert transekt blev besøgt tre gange i løbet af 2020 og tre gange i løbet af 2021. Der blev i alt observeret ca. 470 forskellige sommerfugle i 2021. I 2020 blev der i alt observeret 38 forskellige arter af dagsommerfugle, mens der i 2021 kun blev observeret 27 arter af sommerfugle. Dette tal skal ikke ses som et fald på 11 arter på et år, men det er et udtryk for, at der er store årsvariationer når man ser på sommerfugle. Der er blevet registreret over to år, for netop at tage højde for denne variation. Det generelle billede er en meget lille bestand af sommerfugle selv på egnede lokaliteter. Manglende blomstring blive fremhævet som årsag. "Der er kun meget få blomster derude, der mangler græsning og dynamik", konkluderer biologisk rådgiver Erik Dylmer, der har forestået undersøgelsen.

REGISTRERING AF SJÆLDNE PLANTER

Naturens Besøgsvener er et hold af frivillige, der har til formål at registrere og pleje forekomster af sjældne plantearter. I projektet registrerer "besøgsvenerne" forekomsterne af de forskellige arter og deres tilstand samt eventuelle plejebestand. Disse registreringer er et vigtigt værktøj til at kunne opretholde levestederne for disse sjældne arter. Projektet er et samarbejde mellem Biologisk Forening for Nordvestjylland (BFN), Naturstyrelsen Thy og Nationalparkfond Thy, hvor BFN står for



Vestergaard
Foto: Nationalpark Thy



Hjejlen er en af de ti arter, der har fået kortlagt ynglelokaliteter
Foto: Elly Hansen / Nationalpark Thy

en stor del af databehandlingen, Naturstyrelsen står for en del af plejetiltagene, og nationalparkfonden står for koordineringen.

I 2021 blev 57 forekomster besøgt. Heraf blev 8 vurderet at have et reelt plejebenhov. Årets resultater af registreringerne er kort summeret i nedenstående skema.

Besøgte antal forekomster	57
Intakt uden trussel	18
Nye forekomster	3
Trussel uden plejeforslag	6
Trussel med plejeforslag	6
Ikke genfundet	22

Følgende arter indgik i 2020-registreringerne: knærod, linnæa, enblomstret vintergrøn, strand-snerle, bjerg-dunbregne, hjertebladet fliglæbe, spidsblomstret siv, krybende ranunkel, dværgulvefod, syl-firling. Årsagerne til, det høje antal af bestande, som ikke blev genfundet er højst sandsynligt, at det kan være svært at finde den helt rigtige registreringstid, hvor arterne er til at finde.

BASISREGISTRERING AF KARPLANTER

I 2019 påbegyndtes et projekt med basisregistrering af karplanter – det man i daglig tale ville kalde planter. I 2021 blev basisregistreringen afsluttet. Der er i alt blevet registreret på 395 lokaliteter og i alt registreret 429 forskellige arter. Projektet er lavet som en opfølgning på to foregående registreringsprojekter omhandlende mosser og laver. Registreringerne skal danne grundlag for fremtidige overvågninger, så naturens udvikling kan følges. I 2022 vil der blive lavet en rapport, som beskriver projektet og dets resultater, og som kommer med en vurdering af planternes tilstand i nationalparken.

LODBJERG-PLOTS

Vanen tro besøgte de nye biologistuderende fra Aarhus Universitet også i 2021 klitheden nord for Lodbjerg Fyr. Det var ottende sæson, at de biologistuderende besøgte en række permanente plots på fire forskellige klitnaturtyper. Besøget ved Lodbjerg er blevet en obligatorisk del af biologistudiet ved Aarhus Universitet, og det er med til at lære de studerende om den særegne natur i Thy. Samarbejdet hjælper til at få en indsigt i dynamikken og udviklingen af plantesamfundet i de fire forskellige klittyper over tid – både for de studerende og for nationalparkfonden.

HEDE-PLETVINGE

Toke Høye fra Aarhus Universitet har søgt og fået midler fra 15. juni Fonden til gennemførelse af en indsats for hedepletvinge. Både Thisted Kommune, Naturstyrelsen Thy og Nationalparkfond Thy indgår som samarbejdspartnere i projektet. Projektet løb til og med 2019, så i 2020 var der ikke midler fra bevillingen længere. Det til trods blev der igen i 2021 afholdt en dag, hvor der blev talt spind fra arten på en kendt lokalitet udenfor Nationalpark Thy - Vullum sø - da hedepletvinge ikke er genfundet i nyere tid i nationalparken. På dagen deltog flere frivillige fra Nationalpark Thy. Der bliver løbende registret alle lokaliteter af djævelsbid i Nationalpark Thy, i håb om at genfinde hedepletvinge på nationalparkens arealer.

FORSKNINGSPROJEKT OM RESSOURCEHABITATER FOR TRUEDE ARTER

I et samarbejde med Naturstyrelsen Thy og Thisted Kommune blev der i 2020 iværksat en undersøgelse for at generere viden om forskellige rødlistede arters præferencer ift. habitater – de såkaldte ressourcehabitater. For at favne så mange sårbare og truede arter som muligt i naturprojekter, er det vigtigt at vide, hvilke krav de forskellige arter har til deres levesteder. Forskningsprojekt, som gennemføres af DCE ved Aarhus Universitet, undersøger mulighederne for at foretage en inddeling af arter i forskellige ressourcehabitater. I 2021 blev projektet afsluttet og den viden, der blev genereret fra projektet

danner grundlag for et andet projekt, som ligeledes blev gennemført i 2021 – nemlig en kortlægning af egnede ynglelokaliteter for ti arter i nationalparken. Arbejdet med dette projekt blev afsluttet i slutningen af 2021 og giver et billede af, hvor egnet en lokalitet er, for at en af de ti arter kan yngle i området. På kortet kan man også se, hvilke parametre man skal flytte lidt på, for at optimere området for arterne, og dermed kan det bruges som et værktøj til at forbedre arternes levevilkår. De ti arter, der indgik i projektet var: birkemus, markfirben, hedepletvinge, hjejle, huevandnymfe, vende-hals, moserandøje, strandtudse, rørdrum og tornskade. Projektet er udført af DCE og i samarbejde med Thisted Kommune.



7.459 personer passerede tælleren på Lodbjerg-ruten.
Foto: Nationalpark Thy

4. KULTURHISTORISK ATLAS

Et første pilotprojekt, hvor Vester Vandet Sogn var valgt ud som en case, blev afsluttet af Museum Thy i foråret 2019. Pga. dels corona-nedlukning og dels stor travlhed blandt begge parter, bl.a. i forbindelse med åbningen af nationalparkcentret og det store, nye museumsprojekt i Thisted, er arbejdet ikke kommet videre i 2021.

5. MASTERPLAN FOR FORMIDLING

Nationalpark Thys store formidlingsprojekt Trædesten til Naturen er blevet udrullet i perioden 2017-21, mens enkelte projektelementer fortsættes i 2022. Projektet med et samlet budget på 80 mio. kr. har fokuseret på at tage godt imod naturvante som –uvante gæster og give dem adgang til enestående oplevelser og fortællinger i Nationalpark Thys storslåede natur. Bygning og indvielse af Danmarks første nationalparkcenter har været centrum for projektet, der bl.a. også har omfattet restaurering af Lodbjerg Fyr og en ny helhedsplan for vandre- og cykelruter. Som led i Trædesten til Naturen er en helhedsplan for formidling blevet udarbejdet. Masterplanens delelementer er i denne årsberetning beskrevet under indsatsområder for Nationalparkplan 2016-2022, om end de i praksis går på tværs af flere områder. Det drejer sig i det følgende om delelementerne: "Gennemgående stier og faciliteter til ophold i naturen", "Nationalpark Thy – et stærkt brand", "Netværk af frivillige", samt "Nationalparken i skolen og skolen i nationalparken".

6. GENNEMGÅENDE STIER OG FACILITETER TIL OPHOLD I NATUREN

HELHEDSPLAN FOR VANDRE- OG CYKELRUTER I NATIONALPARK THY

I projekt Trædesten til Naturen er den overordnede vision at gøre Nationalpark Thy til Danmarks førende destination for naturoplevelser til fods og på cykel.

Under projektet er der rejst eksterne midler til at udbygge og opgradere rutenetværket af cykel- og vandreruter. Der tages stort set kun udgangspunkt i eksisterende ruter.

På denne baggrund har Nationalpark Thy taget initiativ til at udarbejde en helhedsplan for vandre- og cykelruter i Nationalpark Thy i samarbejde med Thisted Kommune og Naturstyrelsen Thy. I arbejdet med rutesforslagene er der taget hensyn til eksisterende viden, fra eksempelvis "Syntese af viden om sårbare arter, naturbeskyttelse og benyttelse" og fra Dansk Vandrelaugs koncept for kvalitetsstier m.m. Arbejdet er desuden blevet kvalificeret yderligere ved, at COWI har udarbejdet en naturkonsekvensanalyse.

I samarbejde med Naturstyrelsen opsatte Nationalpark Thy i 2020 i alt 7 tællere på udvalgte stier. Tællerne bidrager med information omkring stiernes brug, og viden om hvor mange besøgende, der færdes på de enkelte stier. I 2021 er der eksempelvis registreret, at 4.352 personer har vandret på Redningsvejen mellem Lyngby og Stenbjerg; 7.459 personer har besøgt Lodbjerggruten ud fra Lodbjerg Fyr; og 23.462 personer har passeret træperne ved Isbjerg – et af de mest besøgte naturpunkter i nationalparken. Data fra tællerne giver værdifuld viden om besøgstyppet i naturen. De vil indgå i det videre arbejde med at forbedre og udvikle stiforløb.



Nye postkort guider til hensynsfuld ageren i naturen.
Foto: Nationalpark Thy

Også på dette område har vi i 2021 været stærkt præget af corona-pandemien, og sammen med et par opsigelser og følgende skift i projektledelse har det givet forsinkelser i udarbejdelsen af stiforløb. Der er dog afholdt indledende møder med lokale stilaug, og samarbejdsprojektet om den nye Foreningssti fra Klitmøller til Tørvevej og videre ud til Årbjerg, er kommet langt. Ud over den fysiske sti er der tale om et formidlingsprojekt, hvor nationalparkens visuelle identitet bruges til formidling og wayfinding ude i naturen. Tilblivelsen af stien og formidlingen sker i et samarbejde mellem Klitmøller Stilaug, Naturstyrelsen Thy, Thisted Kommune og Nationalpark Thy. Projektet forventes afsluttet - og stien indviet - i påsken 2022. Projektet udarbejdes som en del af Trædesten til Naturen med fondsmidler fra Friluftsrådet.

CODE OF CONDUCT – ET SAMARBEJDE PÅ TVÆRS AF NATIONALPARKERNE

Projektet er organiseret under Trædesten til Naturen og støttet med midler fra Friluftsrådet.

Formålet med projektet er at indsamle viden om, forståelse for og idéer til, hvordan vi bedst sikrer en hensigtsmæssig adfærd i naturen ved hjælp af et kodeks (code of conduct), som udvikles i fællesskab med de andre danske nationalparker. Desuden ønsker vi at opmuntre flere lokale og besøgende til at nyde og opleve naturen i og omkring de danske nationalparker.

Nationalpark Thy har valgt at fokusere på målgruppen "den natur-u-vante gæst", som de frivillige værter kommer i kontakt med på vores besøgssteder. Det antages,

at gæsterne ønsker at opføre sig hensynsfuldt i naturen, men kan mangle viden om, hvordan dette gennemføres i praksis. Der er derfor udarbejdet et "postkort" til de fem områder: "Overnatning", "til fods", "på cykel", "med hund" og "sanke". På kortene beskrives overordnet de vigtigste regler for, hvad man må, og hvordan man opfører sig hensynsfuldt. Kortene er tilgængelige på dansk, tysk og engelsk.

Det er forventningen, at kortene typisk udleveres til eller samles op af nysgerrige gæster sammen med fx kortmateriale. Kortene kan også bruges af fx nationalparkværterne til at orientere sig i, og af eksterne aktører, der fx arrangerer vandreture i nationalparken.

Kortene vil blive evalueret i 2022 gennem feedback fra de frivillige nationalparkværter. Udvikling af code of conduct fortsætter i samarbejde mellem nationalparkerne i 2022.



Besøgende i Nationalpark Thy på den officielle åbningsdag 30. august.
Foto: Diana Holm / Nationalpark Thy



Frivillige fyrværter ved Lodbjerg Fyr fortæller i sæsonens løb gæster om fyrets historie.
Foto: Charlotte Katholm / Nationalpark Thy

7. NATIONALPARK THY – ET STÆRKT BRAND

NATIONALPARKCENTER THY

Nationalparkcentret blev færdiggjort i foråret 2021 og kunne fra d. 15. juni byde besøgende ind til en væsentlig trædesten til naturen og oplevelser og fortællinger i Danmarks største vildmark. Centeret blev hurtigt særdeles velbesøgt, og må siges hurtigt at være blevet en form for hovedindgang til nationalparken for de mange, der ikke er vant med at færdes i områdets natur.

Det var planen, at nationalparkcentret skulle være indviet i påsken 2021, men coronanedlukningen i Nordjylland i efteråret og vinteren 2020-21 resulterede i forsinkelser, som gjorde dette urealistisk. Samtidig betød nedlukningen, at det heller ikke var realistisk med en indvielse i pinsen, pga. et forsamlingsloft på 50 deltagere. Så i stedet blev dørene bare "slået op" for besøgende d. 15. juni kl. 10. Herefter var der alene med hjælp fra frivillige nationalparkværter åbent hver dag indtil corona-pandemien igen gjorde det aktuelt at lukke ned for vinteren, d. 15. december.

I mellemtiden blev der lejlighed til at fejre åbningen af centret i forbindelse med, at Hendes Majestæt Dronning Margrethe besøgte Thisted Kommune under sommer-togtet med Dannebrog d. 30. august. Dronningen fik bl.a. en rundvisning i centret af bestyrelsesformand Torben Juul-Olsen sammen med miljøminister Lea Wermelin – og under overværelse af ca. 80 honoratiores indenfor og yderligere ca. 300 frivillige og bidragsydere udenfor.

Dronning Margrethe viste stor interesse for både centret og nationalparkens natur – og det blev på alle måder en festlig dag.

Ud over Nationalpark Thys egenfinansiering på 2,7 mio. kr. skal en stor tak for bidrag rettes til Thisted Kommune, A. P. Møller Fonden, Realdania, Nordea-fonden, Augustinus Fonden, William Demant Fonden, Sportgoodsfonden samt de 240 bidrag fra virksomheder, foreninger og privatpersoner, der kom ind under en indsamling til centret gennemført af Støtteforeningen Nationalpark Thy. Uden de mange bidrag var nationalparkcentret aldrig blevet en realitet.

Nationalparkcentret tager ikke entre, men giver besøgende muligheden for at donere et beløb til vores arbejde for naturen. I de seks måneder centret var åbent i 2021, resulterede det i frivillige donationer for kr. 350.000. Ca. 53.000 nåede at besøge Nationalparkcenter Thy i 2021.

LODBJERG FYR

Lodbjerg Fyr er Nationalpark Thys sydlige trædesten, og også her stod sæson 2021 især indledningsvist i coronans tegn. Frem til maj var der lukket for adgang til fyrtårn og udstilling, hvorefter det gradvist blev muligt at ophæve alle restriktioner. Indtil året atter blev rundet af med en aflukning af tårn og udstilling fra den 17/12. Disse udfordringer til trods rundede besøgstælleren

90.000 besøgende (inkl. de myreflittige frivillige ved fyret, som naturligvis udgør en andel af de registrerede besøgende).

Kaffestuen i den gamle fyrmesterbolig slog dørene op for sin tredje sæson lidt senere end forventet d. 22/6. Derefter var der dagligt åbent i tidsrummet 11.00-16.00 til og med 31/10. Godt 7.600 kopper kaffe, 2.300 boller og 5.500 stykker kage blev langet over disken. Muliggjort af den uvurderlige flok af kaffestuefrivillige, der med alt fra optælling af varer, produktion af bagværk, blomsteranretning og gæsteservicering igen sørgede for at bidrage til oplevelsen for gæster ved fyret. I alt 53 kaffestuefrivillige hjalp til med 2-6 personer på vagt om dagen. Baseret på erfaringerne fra sæson 2020 var en andel af frivilligflokken folk langvejs fra, der lånte et værelse ved fyret mod at lægge størstedelen af deres dage ved fyret som frivillige i kaffestuen.

Fyrværterne, der formidler ved fyret, tog imod gæster 3 dage om ugen i sæsonens løb (22/6-31/10). Fyrværterne har været aktive ved fyret siden 2013 og er til stor glæde og gavn for fyrets gæster. I 2021 nedsatte fyrværterne et kulturudvalg, der med succes prøvede kræfter med afholdelsen af et musik- og oplæsningsarrangement i fyrhaven d. 5/9 med omkring 75 deltagende gæster.

Håndværkergruppen har i sæsonen arbejdet med bedre og mere formidling på Lodbjerg Fyr. De har således sikret god adgang til bunkeren i baghaven og istandsat den indendørs. Bunkermuseet i Hanstholm bidrager til bunkeren med skriftlig formidling og effekter. Herudover er der opsat en "engelskhytte" – en gammel vejstation, som er hentet på Tved Flyveplads - brinthuset er malet og får nyt tag i løbet af 2022, og der er generelt sket små og væsentlige forbedringer af Hønehuset. Et par frivillige har etableret og passeret en prydhave i fyrhaven, så der nu også er blomster i hele sæsonen.

I toppen af fyret er der opsat et tableau, der viser fyrmester Jessen siddende med sin datter Ruth Lilly. Det er en kopi af, hvordan en arbejdsstation kan have set ud.

Den indvendige istandsættelse af tårnet som blev påbegyndt i vinteren 2020/21 er færdiggjort, og selve tårnet står nu pænt. Der udestår maling af loftet i den øverste del af kuplen samt genetablering af udvendige fuger i den øverste del af tårnet, da der har vist sig en del fugt i væggene. Det forventes at arbejdet færdiggøres efter sommeren 2022.



Informationshuset på Stenbjerg Landingsplads har hver sæson siden 2010 været bemandet af en gruppe frivillige, der fortæller om nationalparken og inspirerer til oplevelser
Foto: Nationalpark Thy

INFORMATIONSHUSET PÅ STENBJERG LANDINGSPLADS

Informationshuset på Stenbjerg Landingsplads er det tredje af nationalparkens tre bemandede besøgssteder. Informationshuset er indrettet i et lille hus fra 1972. Huset er bygget i stil med landingspladsens maleriske redskabshuse fra omkring 1900, hvor fiskerfartøjerne blev større, og der blev brug for huse til opbevaring af redskaberne.

Siden 2010 har frivillige værter hver sæson lagt en kæmpe indsats i informationshuset og stået for al bemanding. Normalt har informationshuset åben fra d. 1. april til 31. oktober, men grundet corona åbnede informationshuset i 2021 først d. 4. juni.

9194 personer besøgte i sæsonen informationshuset for at blive vejledt i nationalparkens muligheder og få inspiration til oplevelser.

I Informationshuset sælges der kort over og bøger om Nationalpark Thy samt kaffe, the, kakao og is. Desuden kan de besøgende gratis tage relevante foldere om nationalparken med sig.

SVANEHOLMHUS

Svaneholmus ligger som det naturlige ankomstpunkt fra syd ved færgelejet på Agger Tange. Det er et ubemandet besøgssted, hvor man samtidig har mulighed

for at komme på toilettet, få læ og ly for vejr og vind, få fyldt vandflasken og få information om Nationalpark Thy, herunder vandre- og cykelruter, og om fugle- og plantelivet på Agger Tange. Bygningen blev indviet i 2012, og der har i 2021 været udført vedligeholdelsesarbejde i forbindelse med den udvendige terrasse. Bygningen er åben hver dag året rundt i dagtimerne – og har også været det under corona-pandemien. Bygningen er med til at aflaste uhensigtsmæssig færdsel i det værdifulde fuglebeskyttelsesområde for dem, der bare skal have tiden til at gå, mens de holder i færgekø – og at de med besøget får en viden, der er medvirkende til en hensynsfuld adfærd.

Søgningen til stedet er vurderet til at have været stor også i 2021. Det skyldes formentlig en kombination af, at flere mennesker opsøgte oplevelser i naturen under corona-pandemien, og at der igen i 2021 var gratis færgeoverfart i sommerferien til vandrere og cyklister.

HANSTHOLM FYR

På Det Nordatlantiske Fyr i Hanstholm kan de besøgende få viden om nationalparken i et lille udstillingsrum i kompleksets østlige ende.

Igen i 2021 har to af nationalparkens frivillige bemandet rummet et par dage om ugen i sæsonen, hvorfra de har fortalt besøgende om nationalparkens natur og kulturhistorie samt vejledt dem til oplevelser. Ellers er rummet



Hanstholm Fyr.
Foto: Kristian Amby / Nationalpark Thy

ubemandet og åbent for adgang i samme tidsrum som fyrtårnet i sommerhalvåret – i samarbejdet med Det Nordatlantiske Fyr

NATURMØDET, HIRTSHALS

Grundet corona-pandemien blev Naturmødet i 2021 primært afholdt online. Nationalpark Thys leder var af IPBES (det internationale panel for biodiversitet og økosystemtjenester i Danmark) inviteret til at medvirke i en af de få fysiske debatter, der blev holdt i Hirtshals, sammen med lektor Anders Barfod fra Aarhus Universitet. Titlen for debatten var "Hvor skal naturen komme fra" og handlede om, hvordan man kan få overordnede strategier gjort til konkrete indsatser i samarbejde med lodsejere. Der var både fysisk og online deltagelse i debatten, der efterfølgende også var tilgængelig på Naturmødets hjemmeside.

"NATURENS ÅR"

2020 var hos Danmarks Radio udnævnt til at være "Naturens år". Det blev udmøntet på TV i den bedste sendetid med fem flotte udsendelser fra den danske natur kaldet "Vilde vidunderlige Danmark" (der kan streames fra DR's hjemmeside). Især udsendelse nr. tre i rækken, som omhandlede det åbne land, rummede mange smukke optagelser fra Nationalpark Thy.

Derudover blev indsatsen fulgt op med en række aktiviteter rundt om i landet med forskellige temaer. Na-

tionalpark Thy deltog med aktiviteter rettet mod to af temaerne: "Sommer i vores natur" og "Nat i naturen". Al planlægning blev dog påvirket af corona-pandemien, så fx "Naturkaravanen" blev aflyst.

Sommer i Vores Natur forløb over skolernes sommerferie. I alt blev der afholdt 19 arrangementer i Nationalpark Thy og i alt deltog ca. 350 mennesker på de forskellige ture.

Fokus var i høj grad hos os lagt på viden om naturen. Bland arrangementerne kan nævnes guldsmedekursus med Jørgen Peter Kjeldsen, botaniktur med Ib Nord Nielsen, viden om skovens træer med Poul Hald Mortensen, sommerfuglekursus med Erik Dylmer, tur til nationalparkens naturgenopretningsprojekter og flagermustur med Jan Durinck.

I skolernes efterårsferie gennemførte nationalparken to overnatningsarrangementer i hængekøje. Her trodsede i alt 20 deltagere kulden og tog en nat med bål og hængekøje under stjernerne med nattens lyde.

NYT FRILUFTSKORT

I 2021 blev et helt nyt friluftskort over Nationalpark Thy udgivet med fokus på vandring og udvalgte friluft aktiviteter og faciliteter. Friluftskortet er i størrelsesforhold 1:20.000, trykt på stenpapir, der gør det brugbart i felten, og med guideoplysning på dansk, engelsk og



Anja, der var praktikant ved Nationalpark Thy, fortæller en gruppe frivillige om planterne på 'Penbjerggruten'.
Foto: Nationalpark Thy.

tysk. Kortet er udgivet som en del af projekt Trædesten til Naturen med midler fra Nordea-fonden og Friluftsrådet. Det sælges fra nationalparkcentret, Lodbjerg Fyr og Stenbjerg Landingsplads

NYE FOLDERE TIL TO UDVALGTE VANDRERUTER

To af nationalparkens vandreruter blev i 2021 udvalgt til at få deres egen folder. Folderne beskriver ruternes planteliv og er udarbejdet i samarbejde med to yderst plantekyndige praktikanter fra Københavns Universitet.

Begge vandreruter har udgangspunkt ved et af de helt store besøgssteder i nationalparken. Ved nationalparkcenter Thy tager ruten Hawblink vandreruten med fra Nr. Vorupør via klitlandskabet til Bøgsted Rende og af stranden retur. På ruten opleves både det åbne klitlandskab, de lukkede og forblæste plantager, båken ved Bøgsted Rende og Vesterhavskysten.

Penbjerg-ruten ved Lodbjerg Fyr går til Penbjerg – områdets højeste klit. På denne tur opleves det unikke klitlandskab på tæt hold. Her er fugtige klitlavninger med klokkeling, tranebær og den kødædende soldug samt tørre klitskråninger med alverdens laver.

JULEKORT

I 2021 sendte vi et elektronisk julekort til vores samarbejdspartnere og frivillige. Fotoet af tranebær, der prydede kortet, var taget af Hans Jørgen Nørgaard.

PRESSE

I 2021 har nationalparken fortsat sit samarbejde med Nordjyske FRILL om at bringe en artikel hver anden uge fra de tre jyske nationalparker. Det er blevet til i alt ni artikler fra Thy om så forskellige emner som vigtigheden af dynamik i landskabet, hvordan dyrene klarer sig igennem vinteren, flagermus, sommerfugle, store insekter, naturgenopretningsprojekt, hvordan det kan gavne at lære naturen at kende, mindfulness i naturen og udstillingen i Nationalparkcenter Thy.

Samarbejdet med P1 Morgen er også fortsat i 2021, og naturprojektleder Anna Gudrun Worm har hver måned bidraget med et indslag om naturfaglige emner fra nationalparken.

Nationalparkens sekretariat har desuden medvirket i en række indslag og artikler - bl.a.:



Vores Vejr var i sommeren 2021 rundt i de 5 danske nationalparker. Fra Thy sendte de live fra landingspladsen i Nr. Vorupør og Lodbjerg Fyr.
Fotograf: Screenshot fra dr.dk.

- DR1 Vores Sommervej: I løbet af sommerferien gæstede DR1 Vores Vejr hver af de fem danske nationalparker. I uge 28 sendte de vejrudsigten live fra Nr. Vorupør og Lodbjerg Fyr med indslag fra hele nationalparken.
- Naturprojekter i Messingtoftsande og Lyngby i TV MidtVest.
- Naturstyrelsens reklamefilm for Vestkyststien.
- En række artikler i Nordjyske.
- DR1 om gyvel.
- Vildspor på Radio4.
- Vores Sommer på P4.
- I samarbejde med Destination Nordvestkysten et indslag om nationalparken i Norddeutscher Rundfunk (NDR), som er en offentlig radio- og tv-station i Tyskland. NDR transmitteres i Nordtyskland og dækker delstaterne Hamborg, Niedersachsen, Slesvig-Holsten og Mecklenburg-Vorpommern – ca. 14,5 mio. indbyggere.
- Thisted Kommunes julekalender.

KENDSKAB TIL DANMARKS NATIONALPARKER

Danmarks Nationalparker fik i 2021 foretaget en basisanalyse af de danske nationalparkeres kendskab og synlighed. Analysen, foretaget af Infomedia, består dels af en markedsanalyse og dels en medieanalyse, og begge rummer interessante og brugbare oplysninger:

Medieanalysen understreger, at der skrives rigtig meget om nationalparker i de danske medier. Over en 12 måneders periode (maj 2020 - april 2021) var der i alt 5.503 omtaler af de danske nationalparker eller brandet Danmarks Nationalparker. Nationalpark Thy nævnes i 1.907 af de 5.503 omtaler, hvor én af de 5 nationalparker eller brandet Danmarks Nationalpark nævnes. Dermed står Nationalpark Thy for 35% af al omtale.

Markedsanalysen viser, at 80% af danskerne er bevidst om, hvad nationalparker er i bred forstand. 64% af den danske befolkning har besøgt en af de danske nationalparker, hvilket vidner om bred appel. Hele 67% kender (eller har hørt om) Nationalpark Thy, hvilket sammen med Nationalpark Vadehavet udgør den største andel af kendskab – en understregning af Nationalpark Thys brandkvalitet.

Markedsanalysen viser desuden, at 79% af alle danskere mener, det er vigtigt, at "Danmarks Nationalparker arbejder for at bevare og udvikle naturen og øge biodiversiteten". Infomedias årsanalyse

I lighed med tidligere år har Nationalparkfond Thy fået udarbejdet en medieanalyse for hele året af Infomedia.

Årets nøgletal viser, at der har været 1825 omtaler af nationalparken i 2020, der når ud til ca. 180 mio. læsere, lyttere og seere. De estimerede annonceomkostninger med en sådan omtale er 43,2 mio. kr.

Langt størstedelen af omtalen har været via TV Midt-Vest. Herefter følger Thisted Dagblad og andre dele af Nordjyske-koncernen. Omtalen fra TV Midt-Vest har nået flest læsere/lyttere/seere (reach) efterfulgt af Danmarks Radio og Nordjyske.

Nationalpark TV har sendt udsendelser hver uge på Kanal Midt-Vest siden juleaftensdag 2009 til og med nytårsaftensdag 2019. Det er blevet til mere end 1300 udsendelser gennem årene. Men kanalen skiftede sendeflade den 1. januar 2020 efter et nyt medieforlig, og denne gang var det uden udsendelser fra Nationalpark Thy. Derfor er der ikke produceret nye udsendelser i 2020, men samtlige fem TV2 regioner har valgt hver uge at sende genudsendelser. Det er ifølge Infomedia årsanalyse for 2020 estimeret til en annonceværdi på ca. 30 mio. kr.

Omtalen af Nationalpark Thy var størst i juli måned, men var ellers fordelt nogenlunde jævnt over året, hvilket er i tråd med brandingstrategiens målsætning om at vise, at naturen er spændende året rundt. Dette understøtter jo bl.a. muligheden for, at erhvervslivet kan øge udnyttelsen af overnatningskapaciteten over året og dermed være med til at udvide turistsæsonen.

INFOMEDIAS ÅRSANALYSE

I forlængelse af ovenstående basisanalyse har Nationalparkfond Thy i lighed med tidligere år fået udarbejdet en medieanalyse for hele året af Infomedia.

Årets nøgletal viser, at der har været 1.745 omtaler af nationalparken i kalenderåret 2021, der når ud til ca. 188 mio. potentielle læsere, lyttere og seere (reach). De estimerede annonceomkostninger med en sådan omtale er 44,7 mio. kr. En stigning i reach på 4% til trods for at Nationalpark TV –ugentlige udsendelser fra Nationalpark Thy produceret i perioden 2009 til 2019 til Kanal Midt-Vest – ikke er medregnet i 2021. Årsagen til, at de ikke er medregnet er, at vi ikke ved, hvor mange af TV2's regionale kanaler, der stadig sender nogle af de gamle udsendelser, fordi de i de senere år har været stillet gratis til rådighed for TV2's regionale kanaler.

Størstedelen af omtalen i 2021 har været i Nordjyske Thy-Mors. Herefter følger nordjyske.dk og andre dele af Nordjyske-koncernen. 746 (43%) omtaler har været i medier hjemmehørende i Region Nordjylland, mens 374 (21%) omtaler har været i landsdækkende medier. Omtalerne i Region Nordjylland har nået godt 60 mio. læsere/lyttere/seere, mens de landsdækkende omtaler havde et reach på godt 90 mio. Tallene afspejler, at Nationalpark Thy i høj grad stadig har mediernes og mediebrugernes interesse.

Antallet af omtaler af Nationalpark Thy var størst i andet kvartal, men var ellers fordelt nogenlunde jævnt over året, hvilket er i tråd med brandingstrategiens målsætning om at vise, at naturen er spændende året rundt. Dette understøtter jo bl.a. muligheden for, at erhvervslivet kan øge udnyttelsen af overnatningskapaciteten over året og dermed være med til at udvide turistsæsonen.



DR på besøg i Nationalpark Thy.
Foto: Nationalpark Thy



Frivillige på ekskursion til Skjern Hede.
Foto: Nationalpark Thy



Nationalparkens frivillige var centrale under fejringen af det nye Nationalparkcenter Thy.
Foto: Diana Holm / Nationalpark Thy

8. NETVÆRK AF FRIVILLIGE

Netværket af frivillige i Nationalpark Thy talte i slutningen af 2021 omkring 250 frivillige (mod 190 året før). Mange frivillige er engagerede i flere forskellige grupper. De frivillige kan igen tilskrives æren for mange af de aktiviteter, der finder sted i nationalparken.

Vores mange frivillige tager pænt imod besøgende rundt omkring i nationalparken, tager folk med på gå-/cykelture, formidler om natur og kulturhistorie, holder øje med sjældne planters forekomst, tager vare på stierne og er i det hele taget med til at sørge for, at en større andel af gæsterne i nationalparken får mulighed for at gå hjem med gode oplevelser og historier i rygsækken. En merværdi, de ikke ville have fået, hvis ikke det var for de frivilliges store indsats.

De fastetablerede grupper af frivillige er: frivillige værter i Nationalparkcenter Thy og ved Stenbjerg Landingsplads, frivillige ved Lodbjerg Fyr som kaffestueværter, håndværkere, havegruppe og fyrværter, frivillige værter ved Hanstholm Fyr, Stivogterne, Cykelgruppe, Naturens Besøgsvenner, der laver naturpleje, og bestyrelsen i de frivilliges forening Nationalpark Thy VENNER. Nationalpark Thy VENNER, som er paraplyorganisation for alle

frivilligaktiviteter i nationalparken, bidrager til organiseringen af arbejdet i samarbejde med nationalparkens ansatte frivilligkoordinatorer.

Corona-epidemien gjorde i 2021, at flere planlagte aktiviteter måtte tilpasses, udskydes eller aflyses, samtidig med at kun få nye initiativer skød op. På grund af corona-epidemien er de frivillige generelt blevet opfordret til at passe på sig selv. Pandemien til trods er der kommet mange nye frivillige til, herunder den flok på godt 60 personer, som tager imod besøgende i det nye Nationalparkcenter Thy.

Mange af frivilligaktiviteterne har efterhånden løbet over mange år. 2020 var således jubilæumsår i frivillig-netværket, da den første frivilligaktivitet i Nationalpark Thy blev etableret i 2010 med et bemandet informationshus ved Stenbjerg Landingsplads. En fejring af de mange 10 års-jubilare oprindeligt planlagt til 2020 blev igen i år udskudt på grund af corona. Forhåbentlig og formentlig bliver 2022 året, hvor fejringen lader sig gøre – det ville være på sin plads med en formel anerkendelse af, at vi har at gøre med så trofast en flok, der runder sådan et betydningsfuldt hjørne!

For andet år udsendes jævnligt et nyhedsbrev til de frivillige med informationer af relevans for særligt denne gruppe. Nationalpark Thy VENNER bidrager med en klumme, der på skift forfattes af bestyrelsens medlemmer.

For at styrke formidlingen til de frivillige blev der i 2021 udarbejdet et formidlingshæfte til hver af nationalparkens store bemandede besøgssteder: Nationalparkcenter Thy, Stenbjerg Landingsplads og Lodbjerg Fyr. Førstnævnte blev uddelt til frivillige i centret i 2021 med så stor interesse, at hæftet genoptrykkes i ny revideret udgave i 2022. De to andre hæfter bliver uddelt til frivillige i starten af 2022. Formidlingshæfterne er kompetenceløft, støttet af Friluftsrådet.

På grund af endnu et mærkeligt år præget af corona-pandemien og en række deraf følgende usikkerheder, fik alle frivillige ved juletid en erkendtlighed i form af en fotokalender for 2022 som tak for deres indsats i det forgangne år.

FORENINGEN NATIONALPARK THY VENNER

Foreningen Nationalpark Thy VENNER (tidl. Støtteforeningen Nationalpark Thy) blev stiftet to år før Nationalpark Thy og har siden arbejdet for at tage initiativer til at skabe rammer for aktiviteter og praktiske arrangementer, der medvirker til at bevare og fremme interessen for og engagementet i Nationalpark Thy. Alle kan blive medlem af foreningen og støtte op om dens arbejde – og der er både mulighed for medlemskab for virksomheder, husstande og enkeltpersoner.

Foreningen repræsenterer den samlede frivilliggruppe med sin plads i rådet for Nationalpark Thy. Foreningens bestyrelse er på ni personer inklusiv tovholderne fra de større frivilligrupper samt to suppleanter.

Nationalpark Thy VENNER står for en række aktiviteter i tæt samarbejde med nationalparkens øvrige frivillige og nationalparkens frivilligkoordinatorer. Foreningen arrangerer fx Gå i gang-ture, Spring på cyklen-ture, står for stivogterprogrammet og pleje af ni gravhøje i Stenbjerg Klitplantage. Foreningen står herudover som en paraplyorganisation for det frivillige arbejde i Nationalpark Thy, hvor de arrangerer den årlige studietur og nytårskur for nationalparkens fasttilknyttede frivillige.



'Gå i Gang'-tur på den nye Hawblink-rute.
Foto: Nationalpark Thy



Til arrangementet Folk og Fisk får deltagerne en rundvisning på Stenbjerg Landingsplads, hvor de hører om kystfiskeriet og får smagsprøver på saltet og røget fisk
Foto: Nationalpark Thy

Pga. corona blev 2021 desværre ikke skudt i gang med en nytårskur for frivilliggruppen, men som alternativ afholdt foreningen i stedet en sommergrillaften i haven ved Lodbjerg Fyr for alle nationalparkens frivillige. Der var stor tilslutning til arrangementet og mange efterfølgende roser.

Studieturen – den årlige udflugt for frivillige i Nationalpark Thy – gik i 2021 til oplevelsesparken Naturkraft ved Ringkøbing og til naturområdet Skjern Enge. Dagen sluttede af i Thy med middag på Hotel Thinggaard. Studieturen samler de frivillige og giver mulighed for at få snakket sammen på kryds og tværs af grupperne. Dertil er studieturen en inspirationstur og ikke mindst en mulighed for Nationalpark Thy til at takke de frivillige for deres indsats.

For ikke at få for mange deltagere og dermed risikere noget ift. corona, gik foreningen lidt stille med dørene med deres store succes 'Gå i gang'-ture. På turene deltog mellem 40 og 55. 'Gå i gang'-turene bliver afholdt hver tirsdag i sommerhalvåret. Hver tur er 5-8 km og indledes med fortællinger om det pågældende område. Pga. corona-situationen begyndte man først at afvikle

turene fra d. 1/6 og sluttede sæsonen d. 26/10 med en fællesspisning på Cafe Hawgus i Klitmøller organiseret af foreningen.

Foreningens nyere projekt 'Spring på cyklen' blev afholdt 4 gange med ca. 30 deltagere i alt. Turene udgik fra Hanstholm fyr to gange, fra Stenbjerg Kro og Nystrup Camping.

Siden slutningen af 2019 har foreningen haft et større fokus på at skabe opmærksomhed omkring muligheden for at blive frivillig i Nationalpark Thy. I regi af dette fokus havde foreningen i 2020 via midler fra Sparekassen Thy og nationalparkens pulje til frivilligprojekter købt og indrettet en trailer. Traileren skal tages med til diverse arrangementer for at fortælle om nationalparken og de frivilliges engagement. I 2021 er traileren blevet færdigindrettet og har trods corona været ude til nogle få arrangementer bl.a. på Doverodde Købmandsgård og til Naturstyrelsen Thys Jagt- og Fiskeridag. Udflugter med traileren er en aktivitet foreningen ønsker at geare op i de kommende år.

Foreningens generalforsamling blev afholdt i National-

parkcenter Thy og var udskudt til september pga. corona. Ca. 35 personer deltog. Som gæsteoplægger inden selve generalforsamlingen holdt daværende borgmester Ulla Vestergaard en tale om Cold Hawaii og Nationalpark Thys store betydning for Thisted Kommune. Ved generalforsamlingen trådte en suppleant til bestyrelsen ud, og en ny suppleant blev valgt ind.

VÆRT PÅ TUR OG VED ARRANGEMENTER

Udover ved de faste informationshuse (Stenbjerg Landingsplads, Lodbjerg Fyr, Hanstholm Fyr og Nationalparkcenter Thy) formidler nationalparkværter både natur og kulturhistorie på et væld af forskellige ture og arrangementer rundt omkring i nationalparken. De tager eksempelvis imod passagererne på NT's sommerbus-rute 88, hvor de fortæller om seværdigheder på ruten. De afholder gratis formidlingsture om det gamle Agger, klithedens kunstnere, Sorte Næse ved Lodbjerg og byder på vandretur fra redningsstationen i Lyngby til Batteriet fra 2. Verdenskrig.

FOLK OG FISK

Til arrangementerne 'Folk og Fisk' bød frivillige værter igen i år på rundvisning på Stenbjerg Landingsplads.

Dørene blev åbnet til nogle af de gamle, karakteristiske fiskerhuse på landingspladsen, og de frivillige fortalte om kystfiskeriet og livet på havet i dag og for 100 år siden. Efter rundvisningen var der smagsprøver på hjemmesaltet, -tørret og -røget fisk og formidling om, hvilke af nationalparkens planter, der er gode til snaps. 'Folk og Fisk' blev igen i år afholdt hver onsdag i skolernes sommerferie og i efterårsferien.

NATURENS BESØGSVENNER – OVERVÅGNING OG PLEJE AF SJÆLDNE PLANTER

Naturens Besøgsvenner er et Citizen science projekt, hvor frivillige hjælper med at få en større viden angående den natur, vi er med til at forvalte.

Naturens Besøgsvenner har til formål at følge og sikre pleje af sjældne plantearter i nationalparken, gennem en løbende monitoring af en række populationer. Det sker i et samarbejde mellem Biologisk Forening for Nordvestjylland (BFN), Naturstyrelsen Thy og Nationalparkfond Thy.

BFN er dataansvarlig og videreformidler data til Naturstyrelsen, som anvender data dels til planlægning af



På et af basiskurserne kommer deltagerne ud på klitheden og hører om landskabets dannelse og plantelivet og de får historier om livet på Lodbjerg Fyr. Foto: Cathrine Lykke Sørensen / Nationalpark Thy



Stivogtere nyder en kaffepause ved shelter. Foto: Nationalpark Thy

plejetiltag og dels til de såkaldte "pas på-kort", som anvendes til at sikre en skånsom drift af deres arealer. Nationalparkfond Thy og BFN koordinerer de årlige indsatser – og nationalparkfondens frivillige udgør besøgsvennerne.

Et årsforløb i Naturens Besøgsvenner starter med koordinering af, hvilke forekomster der skal besøges og af hvem. Herefter afholdes der opstartsmøde med de frivillige, dataindsamling, analyse af data og endeligt et afsluttende evalueringsmøde. Koordineringsarbejdet m.m. gennemføres i samarbejde mellem de involverede parter.

Projektet har kørt siden 2013 med stor opbakning.

STIVOGTERE

Stivogterprogrammet, som er forankret hos foreningen Nationalpark Thy VENNER, blev oprettet allerede før nationalparken formelt var etableret. De omtrent 44 vandrerruter i nationalparken har således i dag alle mindst én vogter eller et vogter-par tilknyttet. Stivogterne medvirker til, at der ser ordentligt ud på vandrestierne og indrappporterer større gener til gruppens tovholder, som er ansvarlig for samarbejdet med Naturstyrelsen Thy. Vogterne hjælper også Naturstyrelsen Thy og Nationalpark Thy med at fylde vandretursfoldere op ved stierne.

KURSER FOR FRIVILLIGE

Nationalparkfond Thy udbød i foråret og igen i efteråret 2021 basiskurser, der omhandlede: Nationalparkens naturgrundlag, kulturhistorie og organisering; færdselsregler i naturen (afholdt af Naturstyrelsen Thy) og værtskab, samt grundlæggende førstehjælp og førstehjælp i naturen. Ønsker man at være aktiv som formidler i en af frivilliggrupperne, er deltagelse i kurserne obligatorisk. Herefter er man kvalificeret til at kalde sig frivillig vært i Nationalpark Thy. Kursusrækken er endvidere obligatorisk for Nationalpark Thys formidlingspartnere. Kurserne er åbne og gratis for alle interesserede – frivillig eller ej.

I efteråret blev et kursusforløb i tysk etableret for de frivillige, der ønsker at øge kendskabet til et sprog, der tales af mange af nationalparkens besøgende. Kursusforløbet måtte dog stoppe før tid grundet corona, men fortsættes fra februar 2022.

Hvert år betaler nationalparken desuden for de frivilliges deltagelse i BFN's relevante naturkurser, som er med til at øge deres kvalifikationer og vidensniveau i relation til det frivillige arbejde.



Destination Nordvestkysten profilerer bl.a. bæredygtig turisme langs Kystsporet. Her i Vorupør.
Foto: Destination Nordvestkysten.

9. KOORDINATIONSFORUM FOR ERHVERVSUDVIKLING

Der har siden 2016 været forskellige indledende forsøg på at få igangsat indsatsområdet – både i forhold til Thy Erhvervsforum og Thisted Kommunes erhvervssektion, uden at det dog er lykkedes - bl.a. grundet flere stillings-skift begge steder.

Corona-pandemien var medvirkende til, at indsatsområdet heller ikke kom i gang i 2021, selvom der var afsat midler i budgettet til en foranalyse og en konference. Midlerne hertil er derfor reserveret til 2022. Nationalparkfondens bestyrelse godkendte på årets sidste møde i 2021 en ændring til projektet, som betyder et øget fokus på etablering af et samarbejde mellem Nationalpark Thy og lokale erhvervsvirksomheder. Grundlæggende bygger det på, at det lokale erhvervsliv er stolte af nationalparken og at tilknytningen hertil er igennem de stedbundne kvaliteter og historier. Der søges udviklet en pakkedløsning – fra virksomhed til Nationalpark Thy og fra Nationalpark Thy til virksomhed, hvormed der søges skabt et ambasadørkorps i det private erhvervsliv med en forankret forståelse for Thys kulturhistorie og nationalparkens værdigrundlag og essens, samtidig med, at økonomiske bidrag styrker naturgenopretningen i Nationalpark Thy.

Nationalparkfondens sekretariat har desuden holdt møder med Destination Nordvestkysten og Thy Turistforening. Alt sammen skal sikre, at udviklingen i turisme i (og tæt på) Nationalpark Thy sker på et bæredygtigt grundlag.

I foråret 2021 blev der afholdt en "Co-design workshop", der blev afviklet af tre forskere fra Syddansk Universitets Center for Turisme, Innovation og Kultur. Sammen skulle vi sætte gang i dialogen om en langsigtet, bæredygtig udvikling af Nationalpark Thy ved at bringe de sociokulturelle, naturmæssige og økonomiske værdier i spil, med forskellige perspektiver fra nationalparkens interessenter. Workshoppen udsprang af et pilotprojekt med Friluftsrådet, SDU og Nationalpark Vadehavet i samarbejde med syv naturparker og fire nationalparker, hvoraf Nationalpark Thy er en.

11. november blev resultaterne af forskningsprojektet fremlagt på en konference i Esbjerg, hvor der blev taget de første skridt til at bygge bro mellem turistorganisationer og national- og naturparker i Danmark, med henblik på at kunne sikre, at turismeudviklingen bliver mere bæredygtig, og at de parametre, man måler på, kan blive mere relevante i forhold hertil.

FORMIDLINGSPARTNERSKAB

Formidlingspartnerskabet er for organisationer og personer, der udøver personlig formidling i Nationalpark Thy. Ansøgningsfristen var den 1. maj 2021 og herefter fik én organisation/virksomhed og én enkeltperson en godkendelse på betingelse af, at de lever op til alle kriterier inden den 1. januar 2022. Deres godkendelse er gældende indtil den 30. juni 2024.

10. NATIONALPARK THY PRODUKTER

18 af de treårige tilladelser til at bruge nationalparkens logo på produkter, der tidligere er givet, udløb i 2021 – og ti af producenterne genansøgte, hvoraf ni fik tilladelserne fornyet. Dertil kom en ny ansøgning, der blev imødekommet. Dermed blev der givet tilladelser til at bruge logo på honning samt til sirup, øl og mjød lavet på honning, samt til sodavandsis, syltetøj, gelé og saft samt kryddersnaps på urter bær, blomster og rav, til hyldebærkapers samt eddikesyltede salturt og strandarve fra Nationalpark Thy. Herudover blev der givet tilladelse til at bruge nationalparkens logo på skåle, fade og andre emner drejet i træ fra Nationalpark Thy og på vand, tappet fra vandværker i Nationalpark Thy.

11. SOCIALØKONOMISKE VIRKSOMHEDER OG NYTTEJOBS

Der har ikke været fundet den fornødne tid til at få indsatsområdet i gang heller i 2021. Kommunen ventes at skulle have en væsentlig og ledende rolle i arbejdet, hvis det skal lykkes.



Junior Rangers med fangst.
Foto: Nationalpark Thy.

12. NATIONALPARKEN I SKOLEN OG SKOLEN I NATIONALPARKEN

BEDRE KONTAKT MELLEEM NATUR OG MENNESKER

Alle indsatser under dette indsatsområde er støttet med udlodningsmidler fra Friluftsrådet under overskriften "Bedre kontakt mellem natur og mennesker".

JUNIOR RANGER

I skoleåret 2020/2021 gennemførte Snedsted Skole i samarbejde med Nationalpark Thy Klasseværelset et Junior Ranger-valgfag. Målet med valgfaget er, at en Junior Ranger kan formidle og bruge naturen på naturens præmisser herunder udvise ansvarlig adfærd over for natur- og kulturværdier. Mange af de forløb, som anvendes i Junior Ranger -undervisningen, kan også bruges af andre overbygningsklasser.

UNDERVISNINGSFORLØB

På nationalparkens hjemmeside ligger mere end 80 frit tilgængelige undervisningsforløb til brug i udeskole. Forløbene gør det muligt for alle klassetrin og fag at rykke undervisningen ud i nationalparken. Mange af undervisningsforløbene er nye og enkelte manglede af blive prøvet, derfor blev to klasser fra Hanstholm Skole inviteret ud til at afprøve et par forløb.

Flere dagtilbud besøger Nationalparkcenter Thy, og derfor er der i 2021 udviklet et undervisningsforløb til de helt små børn, som tager udgangspunkt i udstillingen i Nationalparkcenter Thy og nærområdet hertil. Forløbet lanceres, sammen med flere nye forløb knyttet til nationalparkcenteret, i 2022.

NATIONALPARKSKOLEN – ET KOMPETENCELØFT FOR LOKALE BORGERE, FRONTPERSONALE, FRIVILLIGE OG FORMIDLERE

Nationalparkskolen dækker over alle de kurser og andre læringstilbud, der henvender sig til alle lige fra den nysgerrige lokale borger eller sommerhusejer, til frontpersonalet i turistbranchen og detailhandlen, der ønsker at kunne servicere sine kunder med lidt viden om nationalparken, til nationalparkens frivillige formidlere og formidlingspartnere.

I 2021 tilbød nationalparkskolen basiskurser både i foråret og efteråret. Kurserne er obligatoriske for frivillige og formidlingspartnere, men alle, der er nysgerrige på nationalparken, er velkomne til at deltage, og det er gratis. For mere information om kurser se: 8. Netværk af frivillige, Kurser for frivillige.

13. FORSKNING I NATIONALPARK THY OG BROBYGNING TIL BOSÆTNING

NATIONALPARK THYS LITTERATURDATABASE

I samarbejde med Thisted Bibliotek er der tidligere blevet etableret en litteraturdatabase (<http://litteraturdatabase.nationalparkthy.dk/>), som gør det lettere for forskere og andre at finde litteratur relateret til nationalparken. Database søges løbende opdateret.

FORSKNINGSPROJEKTER

Nationalparkfond Thy har en stor interesse i at få studerende fra forskellige forsknings- og undervisningsinstitutioner til området for at fortage forskellige undersøgelser i området. Dels giver det de studerende et forhold til Thy, men det giver også en viden omkring naturen i Thy, som kan forbedre den forvaltning, der bliver udøvet i området. Da nationalparken ikke just ligger i cykelafstand fra de forskellige forskningsinstitutioner, har nationalparkfonden valgt at dække udgifter til transport og overnatning til de studerende, der vælger at komme til nationalparken for at foretage deres studier. Derudover er vi også behjælpelige med sparring/vejledning i den ene eller den anden form.

Herudover har Nationalpark Thy i 2021 – ligesom de foregående fire år – været værter for besøg af en gruppe arkitektstuderende fra Kunstakademiet i København, som over tre uger i efteråret på forskellig vis har arbejdet med bygningskomplekser til kropskultur og supplerende udadvendte funktioner i en lokal kontekst i Agger, nationalparken og Thy i øvrigt.

Et projekt, der har været flere år undervejs, og som har involveret flere kandidatspecialer som forundersøgelser, fik i 2020 i et samarbejde mellem Københavns Universitet og Aarhus Universitet tildelt betydelige midler fra 15. Junifonden. Projektet omhandler molekylær inventering inden for artsdiversitet med fokus på klithedens planter i Nationalpark Thy. Det løber over perioden fra oktober 2020 til og med september 2022 og involverer både feltarbejde, laboratoriearbejde og formidling i Nationalpark Thy. Nationalparkfonden bidrager med vejledning i nationalparken og koordinering af formidlingen i Nationalpark Thy og indgår i referencegruppen for projektet. Der har i 2021 været forskere og en botanisk ekspert i Nationalpark Thy i flere omgange som led i projektet, ligesom også to af de studerende, der har været i praktik i Nationalpark Thy i 2021, havde tilknytning til projektet.

En selvstændig konsulent fik i 2020 tildelt midler fra 15. Junifonden til projektet: "Sammenhængende natur i Nationalpark Thy - veje til optimering af biodiversitet", som har til hensigt at bidrage med den nyeste viden fra forskningen til tredje nationalparkplan for Nationalpark Thy 2022-28. Nationalparkfond Thy indgår i følgegrup-

pen til projektet. Til bestyrelsens opstartsseminar i april 2021 blev de foreløbige resultater fremlagt. Projektet ventes afsluttet i 2022.

I et samarbejde med DCE, Aarhus Universitet, samt Naturstyrelsen Thy, Thisted Kommune og Nationalparkfond Thy er der i 2020 blev lavet langt det største stykke arbejde for at genere viden om forskellige truede arters præferencer ift. habitater – de såkaldte ressourcehabitater. For at favne så mange arter som muligt i naturprojekter, er det vigtigt at vide, hvilke krav de forskellige arter har. Dette projektet er et forskningsprojekt, der undersøger mulighederne for at lave en inddeling af arter i forskellige ressourcehabitater. I forlængelse af dette projekt blev der med støtte fra Thisted Kommune i 2021 gennemført et kortlægningsarbejde, som viser "egnetheden" for 10 forskellige arter. Det vil sige, at kortet viser, hvor godt et specifikt område er for en given art. Dette kan anvendes i forvaltningsarbejdet fremadrettet, så man kan øge kvaliteten af naturprojekterne.



Hegning på helårsgræsningsareal ved Klitmøller.
Foto: Nationalpark Thy

NATIONALPARKPLANENS ØVRIGE PRIORITEREDE INDSATSOMRÅDER (14-22)

Bestyrelsen har til enhver tid mulighed for ud over de højest prioriterede indsatsområder at gennemføre projekter i øvrigt fra lavere prioriterede indsatsområder. Det kan fx ske, hvor der er andre, der tager initiativ til noget, som nationalparkfonden med fordel kan bidrage til. Eller det kan være i tilfælde, hvor nogle forudsætninger har ændret sig siden nationalparkplanens tilblivelse, og der er opstået et problem, som bestyrelsen beslutter sig for at søge løst.

18. ETABLERING AF HELÅRSGRÆSNING I STORE FOLDE TRØJBORG HEGNING OG FORSKNING I HELÅRSGRÆSNING

Mellem Trøjborg syd for Klitmøller og Vangså bliver der etableret en hegning på 228 ha. Projektet er et samarbejde mellem Naturstyrelsen, Thisted kommune og Nationalpark Thy. Denne hegning skal græsses med et græsningstryk på 0,05-0,1 stor kreaturer. Det er planen, at det er heste, der skal græsse arealerne hele året rundt. I 2021 er der lavet en basislinje af forskere fra Aarhus Universitet, der skal klarlægge den nuværende naturkvalitet og de arter, der i dag eksisterer på området. Forskningen vil forløbe over de næste 5 år. Hegnet nåede ikke op og dyrene ikke på i efteråret 2021, som ellers planlagt, men dette vil ske i forår/sommer 2022. Området vil blive bortforpagtet under skærpede omstændigheder, der skal sikre høj dyrevelfærd og den helt rigtige forvaltning af området.

NATIONALPARKPLAN 2022-28

Arbejdet med at udarbejde en nationalparkplan er beskrevet i lov om nationalparker. Hvert 6. år skal planen revideres, og hele processen med en revision tager omkring to år, fra den sættes i gang af bestyrelsen og til den endelige plan kan vedtages og træde i kraft. Planerne skal desuden tilpasses Natura 2000 planlægningen jf. miljømålsloven, således at nationalparkplaner revideres senest to år efter, at Natura 2000-planen er vedtaget eller revideret.

Råd og bestyrelsen har løbende i 2021 taget stilling til det konkrete indhold i forslaget til nationalparkplanen, der forventes at blive sendt i offentlig høring i foråret 2022. Råd og bestyrelse har bl.a. drøftet indhold i forbindelse med 2-dages budgetseminar.

Planen således målbare mål der kan indfries inden for basisbevillingen, i samarbejde med andre og gennem væsentlig medfinansiering fra fx fonde. Når planen sendes i høring ledsages den af en redegørelse for udviklingen i og omkring Nationalpark Thy, en evaluering af indsatserne i indeværende planperiode samt en miljørapport

PROJEKTANSØGNINGER

Der har i 2021 været søgt ekstern finansiering af et forsknings- og formidlingsprojekt i samarbejde med Nationalmuseet, Aarhus Universitet og Museum Thy. Projektet kom ikke igennem nåleøjet til en uddybning, primært fordi der var mange egnede projekter til puljen.

NATIONALPARKERNES FORMANDSFORUM

Der har i 2021 været holdt to møder i nationalparkernes formandsforum, hvor der blev drøftet sager af fælles interesse og udvekslet erfaringer blandt nationalparkernes formænd og ledere.

Danmarks Nationalparker har desuden indgivet fælles høringssvar omkring flere tilskudsordninger, der skal kunne bidrage til arbejdet med at forbedre natur og biodiversitet – også i de danske nationalparker.

NETVÆRK OG SAMARBEJDE

COLD HAWAII-RÅDET

Nationalpark Thys plads i Cold Hawaii Rådet overgik i 2021 fra at være besat af nationalparkens leder til et bestyrelsesmedlem. Der har dog ikke været afholdt nogen møder i rådet i 2021.

NATURVEJLEDNING DANMARKS UDDANNELSESRAÅD

Nationalpark Thys leder blev i 2020 personligt udpeget til at indgå i Naturvejledning Danmarks Uddannelsesråd sammen med repræsentanter fra Naturstyrelsen, Friluftsrådet, Undervisningsministeriet, Institut for Naturfagenes Didaktik, Københavns Universitet, ASTRA, DGI Outdoor og Naturvejlederforeningen. Formålet er at rådgive Naturvejledning Danmarks bestyrelse samt uddannelsesudvalg i spørgsmål om udvikling og konsolidering af naturvejlederuddannelsen, der certificerer naturvejledere til at bære Ugle-logoet som dokumentation for gennemført uddannelse. Uddannelsesrådet er nedsat i en foreløbig periode for 2020-23.

AFTAGERPANEL FOR BIOLOGI-STUDIET PÅ AARHUS UNIVERSITET

Nationalpark Thys leder er i 2021 personligt genudpeget af dekanen på "Natural Sciences" på Aarhus Universitet som medlem af aftagerpanelet på biologiuddannelsen. Aftagerpanelet indgår som et vigtigt element i udvikling og kvalitetssikring af uddannelsen. Det består af medlemmer med stor indsigt og interesse i de brancher, der aftager de færdiguddannede kandidater. Panelets funktion er at rådgive om kvalitet i forhold til faglighed i uddannelserne og behov for faglig udvikling samt relevans og fremtidige behov. Samtidig ses panelet som et forum, der kan skabe nye muligheder og styrke samarbejdet mellem biologiområdet på Aarhus Universitet og erhvervslivet, herunder dimittenders overgang til arbejdsmarkedet.

IPBES

Nationalpark Thys leder var i februar 2021 inviteret med til en ekspert-workshop i regi af IPBES Danmark om biodiversitet og økonomi sammen med eksperter fra ind- og udland, især med forskere fra Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, DTU, RUC og Copenhagen Business School. Temaerne på workshoppen var økonomi og natur – værdier og opgørelser, den private sektors og forbrugernes rolle samt biodiversitet, økonomi og arealforvaltning.

NETVÆRK OG SAMARBEJDE I ØVRIGT

Nationalparkens sekretariat har i 2021 vedligeholdt og udbygget et rigt netværk af samarbejdspartner m.v. Grundtanken er, at det er af største vigtighed at aktivere de mange kræfter, der findes i samfundet omkring os – lokalt, regionalt, nationalt og internationalt – som arbejder med emner af relevans for Nationalpark Thy.

Bl.a. herfor er Nationalpark Thy medlem af EUROPARC Federation, men har kun deltaget i virtuelle arrangementer i 2021 grundet corona-pandemien.

Medvirken i møder, konferencer og workshops i en række relevante fora og netværk i Danmark har i 2021 været på et minimum grundet corona-pandemien. Et seminar om bæredygtig turisme blev afholdt fysisk i Esbjerg i november 2021. Nationalpark Thys leder deltog i seminaret, som ser ud til at kunne medføre en øget dialog om målemetoder ift. bæredygtig turismeudvikling i samarbejde med Danske Destinationer.

Derudover har sekretariatet medvirket i et møde om et muligt samarbejds- og forskningsprojekt med Nationalmuseet, Museum Thy og Aarhus Universitet.

BEMÆRKNINGER TIL ÅRSREGNSKABET

Naturstyrelsen havde i 2020-regnskabet lavet en fejl vedr. moms på delprojektet Formidling og friluftsliv under Trædesten til naturen, som betød, at der var bogført 0,4 mio. kr for meget i indtægt på projektet. Dette er korrigeret i 2021-regnskabet, således at der er samlet set over projektets levetid med udgangen af 2021 nu er en balance mellem afholdte udgifter og bogførte indtægter.

REDEGØRELSE FOR RESERVATION

Årets økonomiske resultat viste et underskud på 0,5 mio. kr, som medvirker til, at Nationalparkfond Thys opsparing med udgangen af 2021 var på 8,3 mio. kr. Heraf er 3,9 mio. kr reserveret til gennemførelse af projekter, det ikke har vist sig muligt at gennemføre i 2021, et udestående til en entreprenør på restaureringsarbejdet på Lodbjerg Fyr fra 2019, samt 1,8 mio. kr til et naturgenopretningsprojekt i Grønslæts Rende. De resterende 4,3 mio. kr er reserveret til at dække såvel egenfinansiering af de eksternt finansierede projekter under "Trædesten til naturen" i 2022, som til uforudsigelige udgifter i forbindelse med afslutningen af det 81 mio. kr store projekt. En oversigt over reservationerne kan findes i bilag 3.

OVERSIGT OVER BILAG

BILAG 1.
ÅRSRAPPORTBILAG FRA NATURSTYRELSEN.

BILAG 2.
SAMLET OVERSIGT OVER TILSAGN, TILSKUD M.V. TIL NATIONALPARK THY 2008-20.

BILAG 3.
RESERVATIONER ULTIMO 2021.

BILAG 4.
OVERSIGT OVER NATIONALPARKFOND THYS ORGANISATION I 2021

BILAG 1.
ÅRSRAPPORTBILAG FRA MILJØSTYRELSENS ÅRSRAPPORT

BIDRAG FRA NATIONALPARKFOND THY
TIL ÅRSRAPPORT FOR 2021

KORTE FAKTA OM NATIONALPARKEN

Nationalparkfond Thy har til ansvar at etablere og udvikle Nationalpark Thy, der med 244 km² rummer en enestående og storslået klitnatur, der er skabt af havet, vinden, sandet og saltet. Området rummer desuden en historie om menneskets kamp mod naturens kræfter gennem århundreder. Visionen er, at den værdifulde natur styrkes og beskyttes, og samtidig kan være til gavn og glæde for lokalsamfundet. Nationalparkfonden beskæftigede 12 ansatte ultimo 2021. Hertil kommer en stor indsats fra de medvirkende organisationer i bestyrelse og råd, samt ca. 250 aktive frivillige.

UDDRAG FRA ÅRSBERETNING

2021 blev året, hvor vi i forsommeren kunne slå dørene op for første gang til Nationalparkcenter Thy, som i løbet af det første halve år rundede mere end 50.000 besøgende, herunder også et besøg af Hennes Majestæt Dronning Margrethe. Centret er blevet en realitet efter mange år og med markante donationer fra A. P. Møller Fonden, Realdania, Nordea-fonden, Augustinus Fonden, William Demant Fonden, Sportgoodsfonden, Thisted Kommune, samt fra 240 virksomheder, foreninger og privatpersoner. Nationalparkfond Thy har i 2021 fortsat arbejdet med at styrke og udvikle klitnaturen – især på privatejede arealer, selvom der for større projekter fortsat pågår et afklaringsarbejde mellem Kammeradvokaten og Miljøministeriet i relation til kompensation for arealomlægning og statsstøtteregler. En basisregistrering af karplanter er afsluttet i 2021 – med fund af 429 forskellige arter. I samarbejde med Aarhus Universitet blev der i 2021 skabt et vigtigt vidensgrundlag for naturforvaltning i fremtiden ved at kortlægge en række sjældne og truede arters krav til levesteder m.v. gennem hele deres livscyklus.

Et nyt friluftskort blev udgivet i forsommeren 2021 til cyklister, vandrere, ryttere m.m. Og der er arbejdet med et koncept, der skal sikre, at besøgende i nationalparken udøver en hensigtsmæssig adfærd. Herudover er der arbejdet med en større opgradering af Nationalpark Thys app, som skal hjælpe gæsterne lettere rundt. Endelig er arbejdet med tredje generation nationalparkplan for 2022-28 kommet et godt stykke videre. Planen sendes i høring i foråret 2022.

RESULTATOPGØRELSE:

INDTÆGTER		(kr)
	Finanslovsbevilling	
	Bevilling	9.400.000
	Konsulentbesparelser	-100.000
	Finanslovsbevilling i alt	9.300.000
Øvrige Indtægter		
	NPT Administration, budget og bevilling	6.985
	NPT Nationalparkcenter Thy	594.422
	NPT Vores Natur	9.375
	NPT Lodbjerg Fyr	584.604
	NPT Lodbjerg Fyr – Kaffestue	470.972
	NPT Stenbjerg Landingsplads	85.893
Øvrige indtægter i alt		1.752.251
Indtægter vedr. eksternt finansierede projekter		
Trædesten til naturen	Nationalparkcenter	12.565.318
Trædesten til naturen	Lodbjerg Fyr	144.904
Trædesten til naturen	Formidling & friluftsliv	752.113
Trædesten til naturen	Bedre forhold mellem natur og menneske	735.770
Trædesten til naturen	Involverende naturformidling	241
Trædesten til naturen	Ekstra Frivilligkoordinator	516.251
Lodbjerg Fyr	NPT Nyt kloakanlæg på Lodbjerg Fyr (se note)	69.599
Lodbjerg Fyr	Forplads	7.025
Indtægter vedr. eksternt finansierede projekter i 2020 i alt		14.791.221
INDTÆGTER I ALT		25.843.472

UDGIFTER		(kr)
Udviklings- og driftsopgaver		
	Nationalparkplan & beretning	456.314
	Bestyrelse, råd og udvalg	736.011
	Administration, budget og bevilling	1.444.226
	NPT Informationsvirksomhed	100.458
	NPT Formidlingssteder	27.553
	NPT Nationalparkcenter Thy	1.008.498
	NPT Friluftsfaciliteter	3.000
	NPT Naturlig hydrologi	602.388
	NPT Forøge sammenhæng i klithedenatur	634.460
	NPT Vidensgrundlag for adaptiv naturforvaltning	439.422
	NPT Et stærkt brand, inkl. formidling	376.504
	NPT Netværk af frivillige	445.410
	NPT Koordinationsforum for erhvervsudvikling	13.066
	NPT Nationalpark Thy produkter	15.798
	NPT Forskning og brobygning	82.479
	NPT Kulturhistorisk atlas	19.558
	NPT Naturmøde Hirtshals	6.012
	NPT Vores Natur	3.082
	NPT Lodbjerg Fyr	1.039.249
	NPT Lodbjerg Fyr - Kaffestue	226.699
	NPT Stenbjerg Landingsplads	133.095
	NPT Svaneholms hus	127.071
	NPT - Toilet Langemole	66.473
	NPT - Nationalparken i skolen	9.010
	NPT Team og Kompetenceudvikling	113.616
UDVIKLINGS- OG DRIFTSOPGAVER I ALT		8.129.451

Eksternt finansierede projekter		(kr)
Trædesten til naturen	Nationalparkcenter	14.321.845
Trædesten til naturen	Lodbjerg Fyr	214.613
Trædesten til naturen	Formidling & friluftsliv	2.166.587
Trædesten til naturen	Bedre forhold mellem natur og menneske	848.970
Trædesten til naturen	Involverende naturformidling	1.123
Trædesten til naturen	Ekstra Frivilligkoordinator	529.244
Lodbjerg Fyr	NPT Nyt kloakanlæg på Lodbjerg Fyr (se note)	139.199
Lodbjerg Fyr	Forplads	8.915
Udgifter vedr. eksterntfinansierede projekter i 2020 i alt		18.230.496
UDGIFTER I ALT		26.359.946
ÅRETS RESULTAT		-516.475
Note: Nyt kloakanlæg på Lodbjerg Fyr skal korrigeres med netto -70 t.kr., idet der er sket en fejlbogføring. Korrektionen vil blive foretaget i regnskabet for 2022.		
Opsparing		(kr)
Opsparingen ultimo 2021 udgjorde:		8.810.115
Årets resultat		-516.475
SALDO PR. 31.12.2021		8.293.640
Note: Opsparingen er reserveret til gennemførelse af naturgenopretningsprojekt Grønslæts Rende, der afventer ministeriets afklaring i relation til EU's de minimis forordning, samt som egenfinansiering ift. de eksternt finansierede projekter under "Trædesten til naturen" til en samlet værdi af ca. 81 mio. kr., hvor de sidste dele afsluttes i 2022.		

Øvrige balanceposter.		(kr)
Arbejde udført for fremmed regning. tilgodehavender i alt:		22.589.386
Trædesten til naturen	Lodbjerg Fyr	1.389.514
Trædesten til naturen	Nationalparkcenter	14.586.029
Trædesten til naturen	Bedre forhold mellem natur & mennesker	1.550.890
Trædesten til naturen	Formidling & friluftsliv	4.420.303
Trædesten til naturen	Ekstra Frivilligkoordinator (LØN)	483.749
Trædesten til naturen	Involverende naturformidling	158.901

Deposita i alt		(kr)
Stenbjerg Landingsplads	Nøgle	200

Hensættelser	(kr)
Feriepengeforpligtelse og merarbejde	-464.977

Igangværende arbejder for fremmed regning (tilgodehavender og gæld)	(kr)
Tilgodehavender i alt (kr.)	29.150.606
Trædesten til naturen - Nationalparkcenter	18.921.347
Trædesten til naturen - Lodbjerg Fyr	1.534.418
Trædesten til naturen - Formidling & friluftsliv	5.172.416
Trædesten til naturen - Bedre forhold mellem natur	2.286.660
Trædesten til naturen - Involverende naturformidling	159.141
Trædesten til naturen - Ekstra Frivilligkoordinator	1.000.000
NPT Nyt kloakanlæg på Lodbjerg Fyr	69.599
NPT Lodbjerg Fyr - Forplads	7.025

Øvrige balanceposter	(kr)
Skyldige omkostninger	-10.294
Andre tilgodehavender	3.065

Note om eventualforpligtelser: Ingen
Note om anlægsaktiver: Nationalparkfond Thy har pr. 31. december 2021 følgende anlægsaktiver: Svaneholms hus, Aggervej 35, 7770 Vestervig, der blev opført i 2012 for ca. 3,5 mio. kr. Nationalparkcenter Thy, Vesterhavsgade 168, 7700 Thisted, der blev opført i 2020-21 for i alt ca. 31,4 mio. kr.

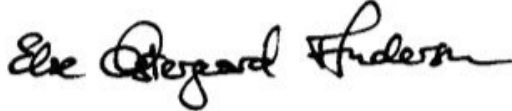
LEDELSESPÅTEGNING:
Nationalparkfond Thys regnskab indgår i henhold til indgåede aftaler i Naturstyrelsens årsrapport for 2021. Regnskabet føres af Naturstyrelsen, der ligeledes fører tilsyn med nationalparkfonden. Årsregnskabet indgår desuden som bilag til Nationalparkfond Thys årsberetning for 2021.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af fondens aktiviteter for perioden 1. januar 2021 til 31. december 2021.

Nr. Vorupør d. 4. marts 2022



Torben Juul-Olsen
Bestyrelsesformand



Else Østergaard Andersen
Leder

BILAG 2.
OVERSIGT OVER EKSTERNE TILSAGN M.V.,
NATIONALPARK THY 2008-2020 PR. 6. JANUAR 2021

DIREKTE TILSAGN OM TILSKUD		VÆRDI FOR NP THY
Radio- og TV-nævnet	Tilskud til Nationalpark TV, 2009-2013	610.439
Friluftsrådet	Tilskud til FormidlingsNetværk Nationalpark Thy 2011-2013	1.300.000
Thisted Kommune	Tilskud til istandsættelsesarbejder på Lodbjerg Fyr 2011-2012	200.000
Lokale- og Anlægsfonden	Tilskud til Svaneholmus, faciliteter	300.000
Arbejdsmarkedets Feriefond	Tilskud til Svaneholmus, formidling	650.000
Snedsted Nørhå Sparekasses Jubilæumsfond	Tilskud til film om Ålvand Klithede	35.000
Færch fonden	Tilskud til forprojekt, Lodbjerg Fyr	100.000
Region Nordjylland	Tilskud til projekt "Erhvervsudvikling i Nationalpark Thy - netværksdannelse og kompetenceudvikling"	250.000
Naturstyrelsen	Tilskud til formidling på Lodbjerg Fyr (som led i et større projekt, der søges finansieret)	600.000
Naturstyrelsen	Tilskud til Lodbjerg Fyr - restaurering og formidling	500.000
Thisted Kommune	Tilskud til Lodbjerg Fyr - restaurering og formidling	600.000
Friluftsrådet	Tilskud til "På sporet af Nationalpark Thy	72.500
Region Nordjylland	Tilskud til "Nationalpark Thy Møbler"	155.000
Friluftsrådet	Tilskud til FormidlingsNetværk Nationalpark Thy 2014-2016	1.170.000
Thisted Kommune	Tilskud til Nationalparkcenter Thy	2.000.000
Region Nordjylland, Thisted Kommune og Thy Turistforening	Tilskud til "Mere end øjet ser"	280.000
Friluftsrådet	Tilskud til "Mistbænk binder skoler og Nationalpark Thy sammen"	14.700
Friluftsrådet	Tilskud til High5 - formidling af karakteristiske arter	30.000
Børns møde med kunsten	Tilskud til "Landshape - udvikling og afprøvning af undervisningsforløb	34.533
Realдания	Tilskud til Lodbjerg Fyr - restaurering og formidling	3.600.000
Thisted Kommune	Øget tilskud til Lodbjerg Fyr - restaurering og formidling	800.000
Friluftsrådet	Tilskud til "High5 - Historic"	65.500

Friluftsrådet	Tilskud til "Trædesten til naturen - bedre kontakt mellem natur og mennesker"	2.098.500
Nordea-fonden	Tilskud til "Trædesten til naturen"	13.820.000
Naturstyrelsen Thy	Tilskud til restaurering af klimaskærmen på Lodbjerg Fyr	600.000
Thisted Kommune	Tilskud til "Trædesten til naturen"	5.000.000
Vækstforum Nordjylland: Regionsrådets udviklingsmidler	Tilskud til "Trædesten til naturen"	2.800.000
Friluftsrådet	Tilskud til "Involverende naturformidling"	370.000
Johanne Henriette og Hans Kr. Madsens Hjælpefond for Dyr af 31/12 1999	Tilskud til "Mere dyreliv på din sommerhusgrund i Nationalpark Thy"	30.000
Støtteforeningen Nationalpark Thy m.fl.	Tilskud til Nationalparkcenter Thy gennem indsamling blandt erhvervsliv, foreninger og private	1.505.000
Salg af tv-udsendelser (2010-2017)	TV Midt-Vest (Mokka), TV2 Nord (Salto) og TV2 Øst	2.328.500
Realдания	Tilskud til Nationalparkcenter Thy	3.500.000
A. P. Møller Fonden	Tilskud til Nationalparkcenter Thy	8.000.000
Oticon Fonden / William Demant Fonden	Tilskud til Nationalparkcenter Thy	1.000.000
Augustinus Fonden	Tilskud til Nationalparkcenter Thy	3.000.000
Sportgoodsfonden	Tilskud til formidling i Nationalparkcenter Thy	1.050.000
Realдания	Tilskud til opgradering af arealerne foran Lodbjerg Fyr	700.000
Naturstyrelsen	Tilskud til opgradering af arealerne foran Lodbjerg Fyr	200.000
Thisted Kommune	Tilskud til nyt nedsivningsanlæg v. Lodbjerg Fyr	139.195
VÆRDI AF DIREKTE TILSKUD I ALT		59.508.867

VÆRDI AF PROJEKTER, HVOR NP THY ER PARTNER I EKSTERNT FINANSIEREDE PROJEKTER, M.M.		
Erhvervsministeriets konkurrenceudsatte pulje	Powered by Cycling - Panorama, 2014-15 (Lead partner: Østdansk Turisme)	3.764.600
Radio- og TV-nævnet	Tilskud til Nordvestjysk Lokal TV (2014-19)	2.366.093
VÆRDI AF PARTNERSKABERNE FOR NATIONALPARK THY OG PROJEKTET I SIN HELHED		6.130.693

TILSKUD M.M. SOM HELT ELLER DELVIST INDGÅR ELLER KOMMER TIL AT INDGÅ I NATIONALPARK THYS REGNSKABER	65.639.560
---	------------

OVERSIGT OVER "IN KIND" TILSKUD TIL NATIONALPARK THY		
TV Midt-Vest	Stiller arkivmateriale gratis til rådighed for Nationalpark TV	ikke værdisat
Thisted Kommune	Betaler en del af huslejen for besøgscentret v. Stenbjerg Landings-plads	ikke værdisat
Thisted Kommune	Har overdraget en grund og saneret udenomsarealer ved Svane-holmhus, Aggervej 35	300.000
Thisted Kommune	Har givet tilsagn om vederlagsfri benyttelse af grund til National-parkcenter samt værdi af p-pladser	3.000.000
Thisted Kommune	Hanstholm Fyr, restaurering (igangværende)	16.000.000
Thisted Kommune	Skoleindsats	600.000
Thisted Kommune	Skolen i Nationalparken (Klasseværelset)	69.000
Naturstyrelsen Thy	Faciliteter i parken (ikke penge der indgår i vores budget, men brugt i NP Thy)	300.000
Thisted Kommune	Produktion og opsætning af skilte til seværdigheder i NP Thy	180.000
Naturstyrelsen Thy	Opgradering af parkeringsplads ved Lodbjerg Fyr	100.000
Naturstyrelsen Thy	Tredjedel af udgiften til nyt nedsivningsanlæg	150.000
IN KIND YDELSER I ALT		20.699.000

OVERSIGT OVER PROJEKTER, SOM NATIONALPARK THY HAR BIDRAGET TIL (FX KONTANT TILSKUD, STØTTESKRIVELSE TIL FONDSANSØGNINGER, IN KIND YDELSER FX I FORM AF MANDTIMER M.M.)		
Arbejdsmarkedets Ferie-fond, Trafikministeriet, m.fl.	"Adgang til Nationalpark Thy" (projektejer Naturstyrelsen Thy)	31.231.227
Erhvervsministeriets kon-kurrenceudsatte pulje	Oplevelsesbaseret Kystturisme, delprojekt "Kysten som servi-celandskab" (Projektejer Visit Nordjylland)	500.000
15. Juni Fonden	Den terrestriske leddyr fauna i Nationalpark Thy; Klitter, klitheder og hedemoser (Aarhus Universitet)	313.000
15. Juni Fonden	Mosserne i Nationalpark Thy (HabitatVision)	500.000
15. Juni Fonden	Laverne i Nationalpark Thy (HabitatVision)	559.578
Friluftsrådet, Lokale Grønne Partnerskaber, Lokalsikringsprisen, Folkeoplysningsudvalget i Thisted Kommune samt Dansk Tennis Fond	Gå-nu-nat shelter til større grupper (DDS Klitdivision efter aftale med Naturstyrelsen Thy)	368.181
Realdania	Yderområder på forkant (Thisted Kommune)	500.000

Danmarks Naturfred-ningsforening med til-skud fra VELUX FONDEN	Grønt Guld - aktiv i naturen: Folk & Fisk	16.000
EU Life+ Redcoha	Naturstyrelsens andel af projektet, som udføres i Nationalpark Thy	ikke opgjort
EU Life+ Redcoha	Thisted Kommunes andel af projektet, som udføres i Nationalpark Thy	2.750.000
Den Danske Naturfond	Indsats for Ensian-Blåfugl ved Vestergaard i Nationalpark Thy	476.560
Erhvervsministeriets Landdistriktspulje	Tilskud til "En dag i vildmarken"	165.000
LAG Thy-Mors	Tilskud til "En dag i vildmarken"	168.050
EU Landdistriktsmidler	Tilskud til etablering af hegn i storfold ved Vangså	252.308
15. Juni Fonden	Guldsmede i Nationalpark Thy	193.101
15. Juni Fonden	Flagermus i Nationalpark Thy	323.350
15. Juni Fonden	Sammenhængende natur i Nationalpark Thy - veje til optimering af biodiversitet	736.950
15. Juni Fonden	Molinia: Molekylær inventering indenfor artsdiversitet	1.000.000
15. Juni Fonden	Tilskud til monitoring af effekt af helårsgræsning af klitnatur ved Vangså og Husby	2.259.735
EU Landdistriktsmidler	Tilskud til rydning og hegning	36.150
I ALT		106.078.084

SAMLET VÆRDI TILFØRT UDOVER MIDLER FRA FINANSLOVEN TIL NATIONALPARK THY		192.416.644
Dertil kommer, at området efter udpegningen af Nationalpark Thy generelt har tiltrukket donationer fra fonde, tilskud fra LAG-midler m.m., hvor nationalparken ofte angives af ansøger som et aktiv i forbindelse med ansøg-ningen		
Finanslovsbevillinger 2008-21		100.225.000
SAMLET VÆRDI TILFØRT OMRÅDET		292.641.644

BILAG 3.
NATIONALPARK THY OVERSIGT OVER RESERVATIONER ULTIMO 2021

FORESLÅET RESERVERET I ØVRIGT TIL INDSATSOMRÅDER	Reserveret år	Beløb (kr.)	Beløb videreført til 2022-23
Naturlig hydrologi - Grønslet Rende	2016-2019	1.834.726	1.834.726
FORESLÅET RESERVERET I ØVRIGT TIL INDSATSOMRÅDER	Reserveret år	Beløb (kr.)	Beløb videreført til 2022-23
Forundersøgelse Possø	2021	271.950	271.950
Samarbejde med NST ang. Helårsgræsning	2021		73.909
Pulje til opkøb m.v.	2021		500.000
Min Natur inkl. pulje til rydninger	2021		200.000
INDTÆGTER/DONATIONER TIL NATURPROJEKTER	2021		350.000
Nationalparken i skolen	2021		100.000
Koordination erhverv	2021		100.000
Tilgængeliggørelse og formidling af bunker ved Lodbjerg Fyr	2021		45.000
Et stærkt brand inkl formidling - Hjemmeside RedInk	2021		75.000
SUM			1.715.859

EGENFINANSIERING TIL EKSTERNT FINANSIEREDE PROJEKTER			
Lodbjerg Fyr til anlæg	2021	328.300	328.300
TTN - Lodbjerg Fyr	2021	68.987	68.987
RESERVATIONER I ALT INKL. - GRØNSLET RENDE			3.947.872

BILAG 4.
OVERSIGT OVER NATIONALPARKFOND THYS ORGANISATION I 2021

BESTYRELSENS SAMMENSÆTNING PR. 31. DECEMBER 2021

NAVN	ORGANISATION
Bestyrelsesformand: Torben Juul-Olsen	Nationalpark Thy
Kristian Tilsted	Thisted Kommune
Ib Nord Nielsen	Danmarks Naturfredningsforening
Grethe Mejlgaard Eigenbroth	Friluftsrådet
Liselotte Schouboe-Madsen	Landbrug og Fødevarer
Karen Serup	Danmarks Jægerforbund
Henrik Haaning Nielsen	Dansk Ornitologisk Forening
Karin Boysen Lynggaard	Kystbyernes Netværk
Ole Noe	Naturstyrelsen
Pia Stigaard Skammelsen	VisitDenmark
Anne Hansen	Thy Erhvervsforum
Poul Nystrup Christensen	Biologisk Forening for Nordvestjylland
Louise Imer Nabe-Nielsen	Foreningen Vild Med Vilje
Niels Vase	Nationalparkrådet

RÅDETS SAMMENSÆTNING PR. 31. DECEMBER 2021

NAVN	ORGANISATION
Niels Vase* (formand)	Foreningen af Lodsejere i Nationalpark Thy
Lars Smith (næstformand)	Biologisk Forening for Nordvestjylland
Torben Karlshøj	Danmarks Idrætsforbund
Jens Brolev**	Danmarks Naturfredningsforening i Thy
Jens Kristian Kjærgaard	Dansk Ornitologisk Forening
Gitte Schjötler	De uniformerede ungdomskorps i Thy
Gitte Jensen	Egnshistorisk Forening for Sydth
Jørn Schjötler	Friluftsrådet
Jytte Nielsen	Historisk Samfund for Thy og Vester Hanherred
Tage Espersen	Jægerne i Thy
Jesper Lousdal	Landbruget i Thy
Ole Steen Larsen	Landsbygruppen Thy
Irene Bjerregaard	Lyngbyforeningen
Charlotte Boje Andersen	Museum Thy
Mads Agerholm	Nationalpark Thy VENNER
Henrik Schjødt-Kristensen	Naturstyrelsen Thy
Mai-Britt Klitgaard Nielsen	Nordvestjysk Golfklub
Johanne Vibe Kristensen	North Atlantic Surf Association
Knud Søgaard	Sammenslutning af økologiske producenter i Nationalpark Thy
Mai Manaa	Thy Turistforening
Lars Rask Mortensen	Thylands Lystfiskerforening
Ann Hvid Skouboe	Ungdomsuddannelserne i Thy
Philip Hahn-Petersen	Vild med Vilje

SEKRETARIATET

NAVN	ORGANISATION
Else Østergaard Andersen	Leder
Martin Blirup	Kontor- og økonomimedarbejder
Anna Gudrun Worm	Projektleder, natur
Jeppe Pilgaard	Projektleder, natur
Esben Colding Broe*	Projektleder, Trædesten til naturen
Sophie Hastrup Christensen**	Projektleder, kommunikation og PR
Cathrine Lykke Sørensen	Frivilligkoordinator og naturvejleder
Charlotte Ertebjerg Katholm	Frivilligkoordinator
Hanne Marie Lundsberg Hornstrup	Projektleder, Nationalparkplan 2022-28
Line Kragelund	Projektmedarbejder, Trædesten til naturen
Mia Riemann Thomsen***	Assistent på frivilligområdet
Hans Henrik Nielsen	Pedel, Lodbjerg Fyr
Flemming Stignæs***	Pedel, Nationalparkcenter Thy
Vivi Schmidt****	Projektleder, Trædesten til naturen

* Til 30. september

** Til 30. april

*** Fra 1. maj

**** Fra 1. december



Traner i modlys
Foto: Susanne Worm



Nationalparkfond Thy årsberetning 2021
Nationalparkfond Thy, Vesterhavsgade 168,
Nr. Vorupør, 7700 Thisted
www.nationalparkthy.dk
thy@danmarksnationalparker.dk